

Tallinna Kadaka PõhiKool

KINNITAN
Direktor
30.12. 2011
Nr. 1-1/24-1

KOOSKÕLASTAN
Kooli hoolekogu protokoll
Nr. 5 29.11.2011

Kooli õppenõukogu koosoleku protokoll
Nr.6 -06/11 15.06.2011

KOOLI ÕPPEKAVA

SISUKORD

1. Tallinna Kadaka PõhiKooli õppekava koostamise alused ja ülesehitus	4
2. Õpilaste ja Lapsevanemate teavitamise ja nõustamise korraldus	4
3.Õpilaste juhendamise ja hariduslike erivajadustega õpilaste õppekorralduse põhimõtted.....	5
4. Individuaalse õppekava koostamise põhimõtted ja korraldus.....	13
5. Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi koostamise põhimõtted ja korraldus	14
6. Ülekooliliste- ja koolidevaheliste projektide kavandamise põhimõtted	15
7. Karjääriteenuste korraldus	15
8. Õpetaja töökava koostamise põhimõtted	16
9. Kooli õppekava uuendamise ja täiendamise kord.....	25
10. Lihtsustatud õpe	26
Õppe- ja kasvatuseesmärgid	26
Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.....	27
Õppekorraldus.....	28
Hindamine.....	29
Läbivad teemad.....	35
11. Toimetulekuõpe.....	45
Õppe- ja kasvatuseesmärgid	45
Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.....	45
Õppekorraldus.....	47
Hindamine.....	49
Läbivad teemad.....	51
12. Hooldusõpe.....	62
Õppe- ja kasvatuseesmärgid	62
Õppe- ja arendustegevuse põhimõtted.....	62
Õppe ja kasvatuse rõhuasetused ning taotletavad pädevused	64
Õppekorraldus.....	69
Hindamine.....	70
13. Lisaõpe	73
Reguleerimisala	73
Lisaõppele jätmise alused	73
Lisaõppe eesmärk	73
Pädevused	74
Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted.....	75

Õppe- ja kasvatustöö korralduse alused ja tunnijaotusplaani	76
Üldine lisaõppe ainete sisu on järgmine:	76
Tunnijaotusplaani lihtsustatud õppel on järgmine:	78
Individuaalse üleminekuplaani koostamise juhised.....	78
Võrgustikutöö	80
Õpilase hindamine	80
Tunnistused.....	81

1. TALLINNA KADAKA PÕHIKOOLI ÕPPEKAVA KOOSTAMISE ALUSED JA ÜLESEHITUS

1.1 Kooli õppekava on koostatud, lähtudes lihtsustatud riiklikust õppekavast ja kooli arengukavast, pidades silmas piirkonna vajadusi, kooli töötajate, vanemate ja õpilaste soove ning kasutatavaid ressursse.

1.2 Kooli õppekava lisades esitatakse õppe eesmärgid ja põhimõtted, tunnijaotusplaan, läbivad teemad, ainekavad, hindamise tingimused ja kord ning õppe ja kasvatuse korraldus:

- lihtsustatud õppe puhul;
- toimetulekuõppe puhul;
- hooldusõppe puhul.

2. ÕPILASTE JA LAPSEVANEMATE TEAVITAMISE JA NÕUSTAMISE KORRALDUS

2.1 Kooli üheks prioriteediks on koostöö lapsevanematega. Eduka koostöö eelduseks on, et lapsevanemad omaksid täielikku ettekujutust oma lapse edusammudest ja oleksid teadlikud koolis toimuvatest üritustest. Selleks on koolis väljatöötatud lapsevanemate teavitamise ja konsulteerimise süsteem.

2.2 Koolil on *oma kodulehekül*g internetis, kus on toodud kogu vajalik informatsioon kooli tegevusest, samuti teavitatakse jooksvatest ja eesseisvatest kooliüritustest (ekskursioonid, peod, osavõtt projektidest jne.).

2.3 Kõigil vanematel on ligipääs E-Kooli, kus on üleval kogu õppe- ja klassiväline tegevus lapsevanemate informeerimiseks.

2.4 Iga õppeaasta alguses koostatakse iga pedagoogi ja spetsialisti konsultatsioonide plaan lapsevanematele ja õpilastele, läbiviimise koha ja aja nimetamisega. Plaaniga võivad lapsevanemad ja õpilased tutvuda kooli veebilehel ja infostendil.

2.5 Koolis on igal õppeaastal väljatöötatud süsteem arenguvestluste läbiviimiseks lapsevanemate ja õpilastega.

2.6 Vajaduse korral võivad kooli pedagoogid suunata lapsevanemaid Tallinna õppe-nõustamiskeskusesse täiendava informatsiooni saamiseks.

2.7 IÕK läbiarutamiseks ja üleskerkivate probleemsete olukordade lahendamiseks toimuvad koolis ümarlaua istungid lapsevanemate, õpilaste, pedagoogide ja kooli, vajadusel ka välisspetsialistide, osavõtul.

3.ÕPILASTE JUHENDAMISE JA HARIDUSLIKE ERIVAJADUSTEGA ÕPILASTE ÕPPEKORRALDUSE PÕHIMÕTTED

Tallinna Kadaka Põhikoolis on väljatöötatud ja tegutseb hariduslike erivajadustega õpilaste nõustamise ja toetamise süsteem, mis on suunatud korrektsiooni- ja arendavate teenuste osutamisele. Nimetatud teenuste osutamisest võtavad osa nii pedagoogid kui ka kooli spetsialistid. Toetussüsteemi moodustavad õppetegevus, klassi- ja kooliväliste ürituste läbiviimine, samuti mitmesugused kooli poolt osutatavad teenused.

Erivajadustega õpilaste väljaselgitamist, õppe-kasvatustöö planeerimist ja läbiviimist ning tegevustulemuste jälgimist kureerib kooli HEV õpilase õppe koordineerija.

Tallinna Kadaka Põhikooli võetakse õpilasi vastu nõustamiskomisjoni otsuse ja lapsevanemate avalduse alusel.

Õpilase kooli õppimaasumisel viivad kooli pedagoogid ja spetsialistid läbi igakülgse õpilase oskuste ja vilumuste uurimise ja teevad kokkuvõtte koos soovitustega tema õpetamiseks. Soovituste andmisel arvestatakse ka varem läbiviidud uuringute tulemusi ja rehabilitatsiooniplaanis sisalduvaid või arsti-spetsialisti järeldusi.

Jälgimise ja uuringute tulemused kantakse õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardile. Lapsevanemad tutvuvad uuringutulemustega, lisavad oma ettepanekud ja kirjutavad kaardile alla.

Soovituste alusel pakutakse õpilasele kooli poolt täiendavaid tugiteenuseid (vt.tabeleid).

Õppe- ja klassivälise tegevuse käigus kooli pedagoogid ja spetsialistid kasutavad eripedagoogilist õppemetoodikat ja õpilasele jõukohaseid õppematerjale.

Üks kord õppeaasta jooksul, vajadusel tihemini, toimub ümarlaua istung, millest võtavad osa kõik õpilasega töötavad pedagoogid ja spetsialistid, kes analüüsivad õpitegevuse tulemusi, viivad sisse muudatusi õpilasele osutatavatesse täiendavatesse teenustesse ja määravad edasise tegevuse eesmärgid. Ümarlaua istungitele kutsutakse vajadusel lapsevanemad ja teised spetsialistid.

TALLINNA KADAKA PÕHIKOOLI ÕPILASTE ARENDAMISEKS JA TOETAMISEKS SUUNATUD

ÜRITUSTE SÜSTEEM

LIHTSUSTATUD ÕPPEL OLEVAD ÕPILASED

Riiklike ja kohalike struktuuride toetus

- Lihtsustatud riikliku õppekava olemasolu lihtsustatud õppele olevatele õpilastele
- Väike klass
- Ühe õpilase õpetamisele keskendatud õpe
- Koduõpe tervislikel põhjustel
- Koduõpe lapsevanemate soovil 1.-9. klassides
- Rehabilitatsiooniplaanide koostamine ja vastavate teenuste osutamine
- Konsultatsioonid Tallinna õppenõustamiskeskuses
- Sotsiaaltoetus
- Ühistranspordisoodustused
- Ravimiostu soodustused
- Erinevate MTÜ-de ja keskuste teenused

Klassi-/koolivälised üritused ja projektitegevus

- Spordivõistlused (ülelinnalised, vabariiklikud – 2 korda aastas, rahvusvahelised – paraolümpiamängude raames)
- Basseini külastamine
- Ratsutamisteraapia
- Osavõtt näitustest
- Osavõtt projektidest (kooli-, ülelinnalised, vabariiklikud, rahvusvahelised)
- Ekskursioonid mööda Eestit ja väljaspool vabariiki
- Õppekäigud, õuesõpe, muuseumitunnid
- Ühisüritused teiste koolide õpilastega
- Huviringid

Õppetegevus ja kooli poolt pakutavad teenused

- Vajadusel IÕK koostamine kooli otsusel või nõustamiskomisjoni soovitusel
- Õpiabi ainetunnis (erimetoodilised võtted, diferentseeritud õpetamine ja hindamine, kohandatud õppevara)
- Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart
- Logopeediline abi
- Psühholoogiline toetus
- Eripedagoogi tunnid
- Tunnid tunnetustoas
- Raamatukogutunnid
- Individuaalsed konsultatsioonid
- Tervishoiuteenused (massaaž, vaksineerimine, esmaabi, soolakamber, valgusteraapiaravi)
- Arenguestlused
- Ümarlauad
- PPR
- Õpilaskodu
- Suvelaager
- Kutseorientatsioonitöö
- Eelkutseõpe kutseõppeasutuses
- Sotsiaalabi
- Rehabilitatsiooniteenused

TOIMETULEKUÕPPEL OLEVAD ÕPILASED

Riiklike ja kohalike struktuuride toetus

- Lihtsustatud riikliku õppekava olemasolu toimetulekuõppel olevatele õpilastele
- Väike klass
- Ühe õpilase õpetamisele keskendatud õpe
- Koduõpe tervislikel põhjustel
- Koduõpe lapsevanemate soovil 1.-9. klassides
- Rehabilitatsiooniplaanide koostamine ja vastavate teenuste osutamine
- Konsultatsioonid Tallinna õppe-nõustamiskeskuses
- Sotsiaaltoetused
- Ühistranspordisoodustused
- Ravimiostusoodustused
- Tasuta invatransport õpilaste kooli toomiseks ja koju viimiseks
- Erinevate MTÜ-de ja keskuste teenused

Klassi-/koolivälised üritused ja projektitegevus

- Spordivõistlused
- Basseini külastamine
- Ratsutamisteraapia
- Osavõtt näitustest
- Osavõtt projektidest (kooli-, ülelinnalised, vabariiklikud)
- Ekskursioonid mööda Eestit
- Õppekäigud, õuesõpe, muuseumitunnid
- Ühisüritused teiste koolide õpilastega
- Huviringid

Õppetegevus ja kooli poolt pakutavad teenused

- IÕK koostamine
- Õpiabi ainetunnis (erimetoodilised võtted, diferentseeritud õpetamine ja hindamine, kohandatud õppevara)
- Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart
- Logopeediline abi
- Psühholoogiline toetus
- Eripedagoogi tunnid
- Tunnid tunnetustoas
- Raamatukogutunnid
- Individuaalsed konsultatsioonid
- Tervishoiuteenused (massaaž, vaksineerimine, esmaabi, soolakamber, valgusteraapiaravi)
- Arenguestlused
- Ümarlaud
- PPR
- Õpilaskodu
- Suvelaager
- Õpilaste edasise elutee planeerimine
- Eelkutseõpe Astangu Kutse-rehabilitatsioonikeskuses
- Sotsiaalabi
- Rehabilitatsiooniteenused

HOOLDUSÕPPEL OLEVAD ÕPILASED

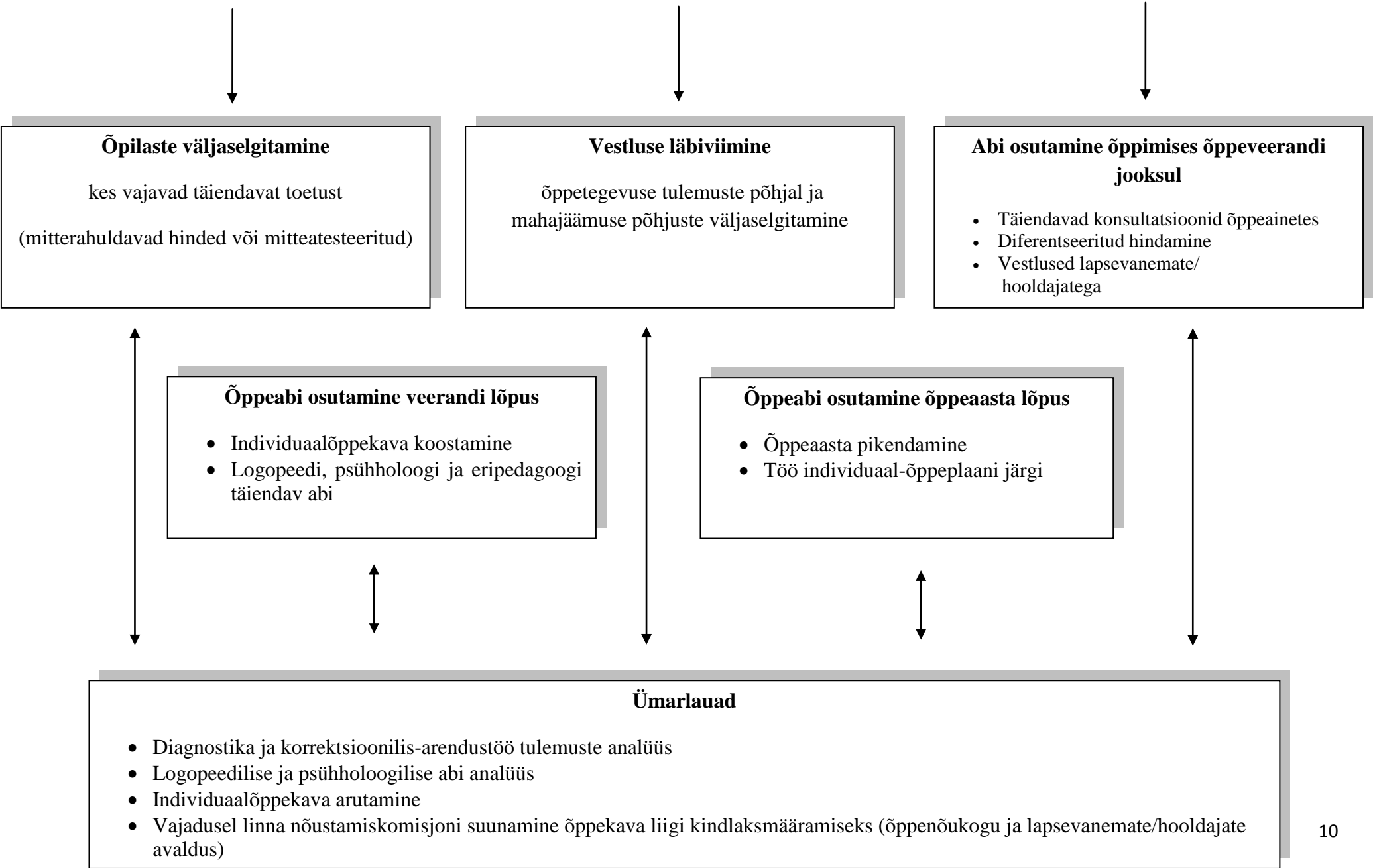
Riiklike ja kohalike struktuuride toetus

- Lihtsustatud riikliku õppekava olemasolu hooldusõppel olevatele õpilastele
- Väike klass
- Ühe õpilase õpetamisele keskendatud õpe
- Koduõpe tervislikel põhjustel
- Koduõpe lapsevanemate soovil 1.-9. klassides
- Rehabilitatsiooniplaanide koostamine ja vastavate teenuste osutamine
- Konsultatsioonid Tallinna õppe-nõustamiskeskuses
- Sotsiaaltoetused
- Ühistranspordisoodustused
- Ravimiosustused
- Tasuta invatransport õpilaste kooli toomiseks ja koju viimiseks
- Erinevate MTÜ-de ja keskuste teenused

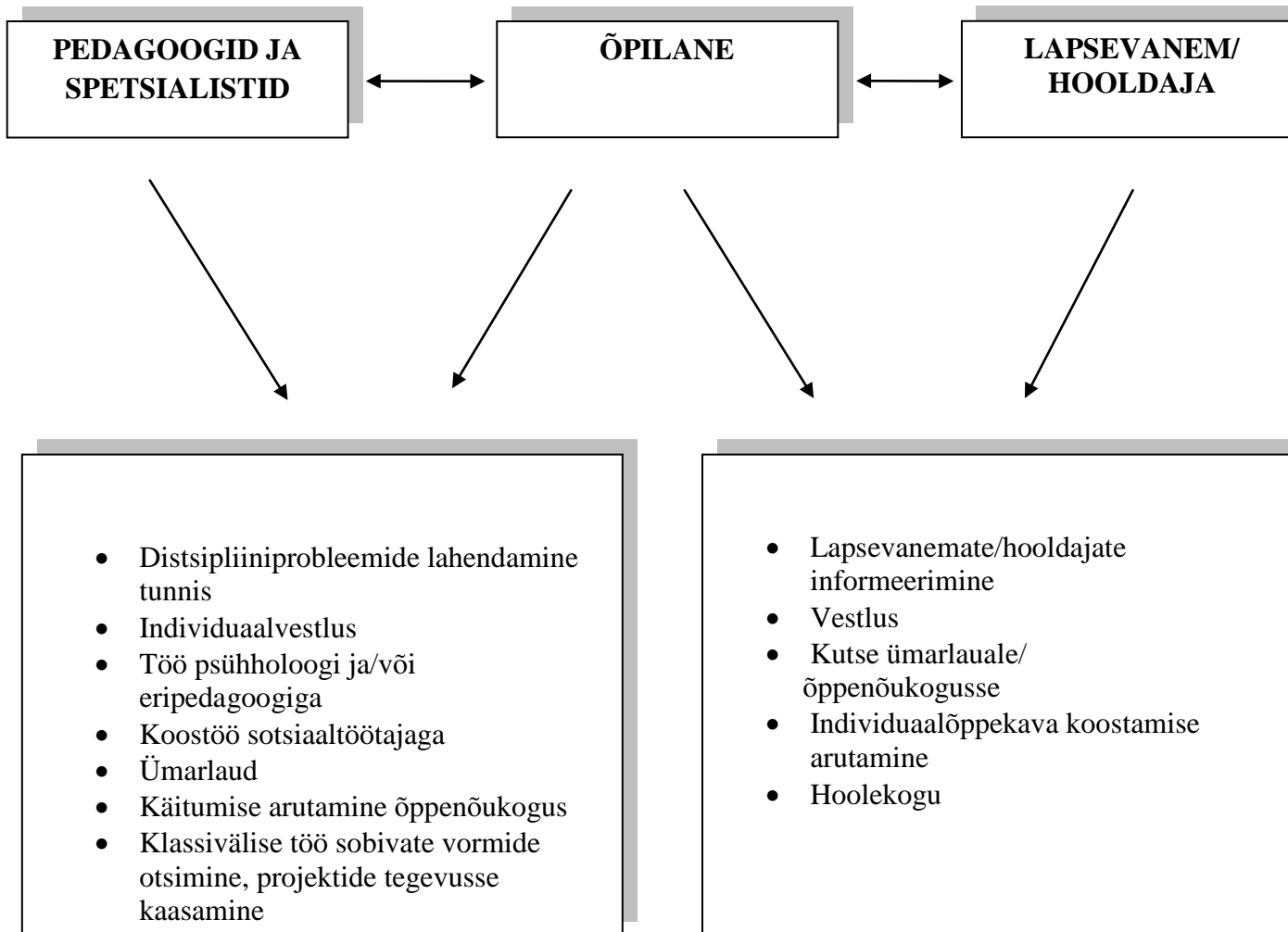
Õppe- ja klassiväline tegevus koolis

- IÕK koostamine
- Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart
- Logopeediline abi
- Psühholoogiline toetus
- Eripedagoogi tunnid
- Tunnid tunnetustoas
- Tervishoiuteenused (massaaž, vaksineerimine, esmaabi, soolakamber, valgusteraapiaravi)
- PPR
- Individuaalsed konsultatsioonid
- Arenguestlused lapsevanematega
- Ümarlauad
- Klassivälised üritused
- Linnaekskursioonid, õuesõpe
- Sotsiaalabi
- Tingimuste loomine õpilaste arenguks ja rehabilitatsiooniks
- Rehabilitatsiooniteenused
- Muusikateraapia

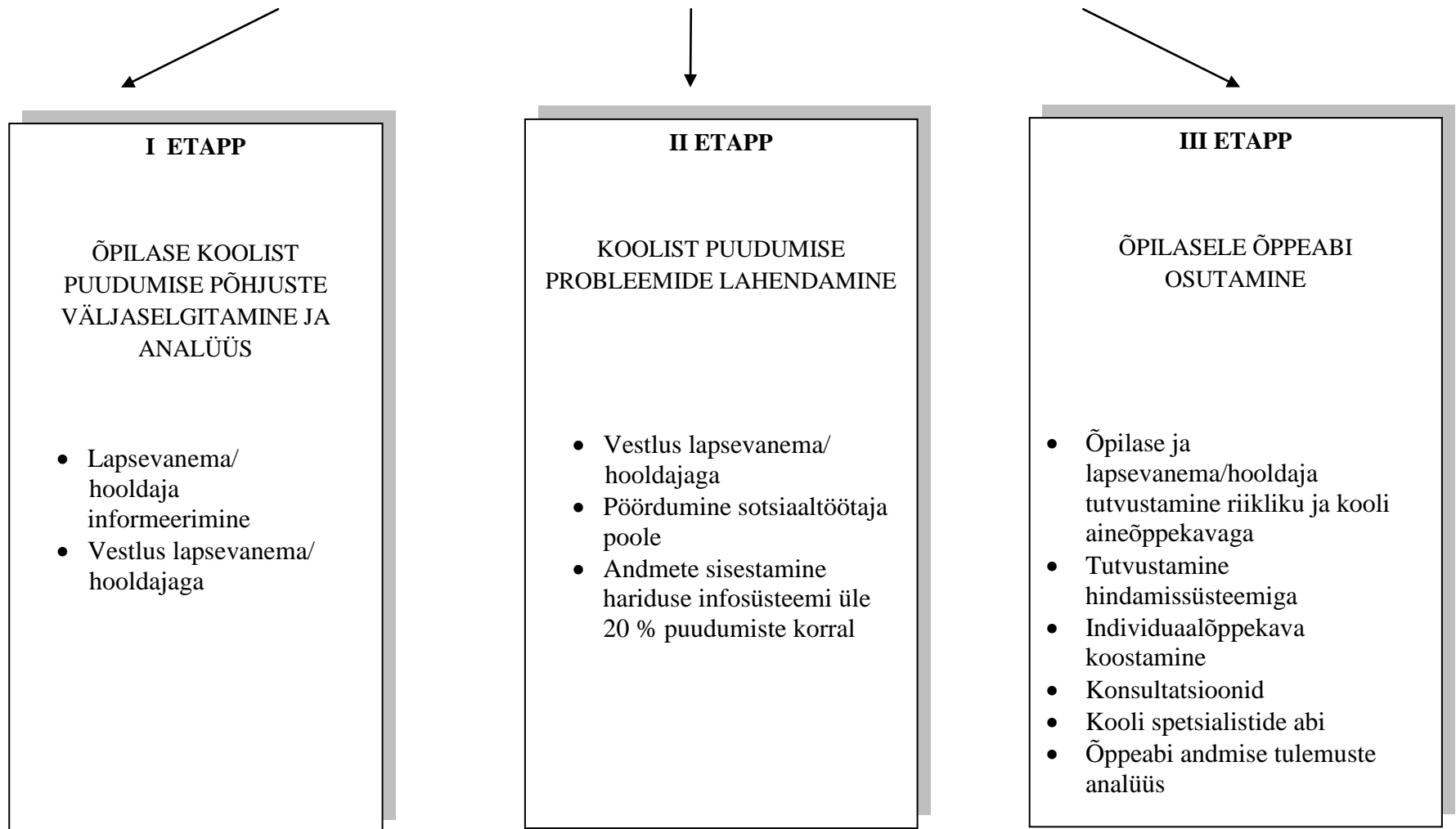
MITTERAHULDAVATE HINNETEGA ÕPILASTE TOETAMISE SÜSTEEM

ABI OSUTAMINE KÄITUMISPROBLEEMIDEGA ÕPILASTELE

PIKAAJALISELT KOOLIST PUUDUVATE ÕPILASTE TOETAMISE SÜSTEEM

4. INDIVIDUAALSE ÕPPEKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

4.1 Individuaalne õppekava koostatakse kõigile toimetuleku- või hooldusõppel õppivatele õpilastele ja koduõppel õppivatele õpilastele.

4.2 Lihtsustatud õppes koostatakse vajaduse korral õpilasele individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või ka kõrgendatud nõuded õpitulemustele. Sellisel juhul kohaldatakse taotletavate õpitulemustena õpilasele koostatud individuaalses õppekavas sätestatud õpitulemusi.

4.3 Lihtsustatud- või hooldusõppel olevale õpilasele koostatavas õppekavas esitatakse:

- üldised andmed õpilase kohta;
- õpilase pedagoogilis-psühholoogiline kirjeldus, muudatused või kohandused õppeajas, õppesisus, õppeprotsessis või õppekeskkonnas;
- õpilasele rakendatavad meetmed või õppe läbiviimise eritingimused, sealhulgas õppevara kohta;
- õpitulemuste ja arengu hindamise kord;
- individuaalse õppekava rakendamise aeg;
- individuaalse õppekava koostamise ja täitmisega seotud isikud ja nende kohustused.

4.4 Individuaalne õppekava koostatakse koostöös lapsevanematega, klassis töötavate õpetajatega, kooli spetsialistidega, arutletakse ümarlinal, kinnitatakse kooli direktori poolt.

4.5 Toimetulekuklassi õpilase IÕK koosneb kahest osast:

1. õppe eesmärgid jooksvaks õppeaastaks;
2. õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart.

4.6 Esimene osa toimetulekuõppel olevatele õpilastele individuaalsest õppekavast koostatakse elektrooniliselt, Exel tabeli formaadis ja koosneb õppeainete eesmärkidest, kavandatavatest tegevustest ning nende hindamisest.

4.7 IÕK sisu kooskõlastatakse lapsevanemate või hooldajatega. IÕK kooskõlastamisel lapsevanematega kindlustab klassijuhataja Isikuandmete Kaitse Seaduse nõuetest kinnipidamist. Kooskõlastus kinnitatakse allkirjaga, seejärel kehtestab IÕK kooli direktor.

4.8 Esimese poolaasta lõpus pannakse välja poolaasta hinne. Esimese poolaasta tulemuste analüüsi arutatakse ümarlana istungil, vajadusel tehakse IÕK-s muudatused. Õppeaasta lõpus pannakse teise poolaasta ja aastahinded.

4.9 Kord aastas säilitatakse õppekava elektroonilisel kandjal. Lapsevanem või hooldaja tutvub õppeaasta tulemustega ja ütleb selle kohta oma arvamuse.

Ümarlana istungitel aasta tulemuste kokkuvõtmisel määratletakse tööeesmärgid järgmiseks õppeaastaks.

5. ÕPILASE INDIVIDUAALSE ARENGU JÄLGIMISE KAARDI KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

5.1 Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaart koostatakse igale õpilasele.

5.2 Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi koostamisest võtavad osa klassijuhataja, aineõpetajad, kooli spetsialistid. Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil õppeaasta alguses täidetakse ja prinditakse:

- Üldandmed õpilase kohta
- Õpilase lugu
- Õpilase individuaalsed iseärasused (huvid ja motivatsioon; sotsiaalsed oskused; emotsionaalne seisund ja käitumine koolis; õpioskused)
- Oskuste ja vilumuste kirjeldus õppeaasta alguses õppeainete kaupa, ära näidates tugevad küljed ja arendamist vajavad küljed
- Jooksvaks õppeaastaks planeeritavad teenused
- Lapsevanema või hooldaja arvamus

5.3 Klassides, kus toimub sõnaline hindamine, täidetakse vaatlusleht mitte harvem kui 2 korda kuus ja prinditakse iga poolaasta lõpus.

5.4 Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardil iga õppeaasta lõpus täidetakse ja prinditakse :

- Aasta töötulemuste analüüs õppeainete kaupa, ära näidates tugevad küljed ja arendamist vajavad küljed
- Õpilasele osutatud teenuste tulemuste analüüs
- Logopeediliste ja psühholoogiliste uuringute tulemused ja soovitusel

5.5 Õpilase individuaalse arengu jälgimise kaardi sisu kooskõlastatakse lapsevanemate või hooldajatega. Kooskõlastamisel lapsevanematega klassijuhataja kindlustab Isikuandmete Kaitse Seaduse nõuetest kinnipidamise. Kooskõlastus kinnitatakse allkirjaga, seejärel direktor allkirjastab selle.

6. ÜLEKOOLILISTE- JA KOOLIDEVAHELISTE PROJEKTIDE KAVANDAMISE PÕHIMÕTTED

6.1 Projektitegevust planeeritakse kooskõlas riikliku õppekava ja kooli õppekavaga, Tallinna Kadaka Põhikooli töö prioriteetidega, arvestades õpilaste võimalusi ja vajadusi.

6.2 Tallinna Kadaka Põhikooli projektitegevus on suunatud kooli tegevuse missioonide ja eesmärkide elluviimisele. Prioriteetseteks suundadeks projektide planeerimisel on:

- täiendavate rehabilitatsiooniteenuste pakkumine,
- integreerumine ühiskonda;
- tervisliku eluviisi kujundamine;
- turvalise ja soodsa õpikeskkonna kujundamine;
- kooli ja lapsevanemate vaheline koostöö.

6.3 Sisu, eesmärgid ja ülesanded määravad iga projekti kestuse. Koolis on töös nii pikaajalised (mitmeaastased) kui ka lühiajalised projektid. Töö pikaajaliste projektide järgi toimub etappide kaupa, millest iga etapi lõpus projektijuht esitab aruande tehtud tööst, koos projektis osalejatega analüüsitakse saavutatud tulemusi ja määratletakse edasine tegevus antud projekti raames.

6.4 Koolis on kasutusel nii ülekoolilised kui ka projektid eri liiki klassidele ja erinevatele vanuseastmetele ühesuguse õppekava raames.

6.5 Kool võtab osa kooli-, linna-, vabariiklikest ja rahvusvahelistest projektidest.

6.6 Kooli- ja rahvusvaheliste projektide koostamisest võtavad osa pedagoogid, huvijuht ja kooli administratsiooni esindajad koostöös partneritega.

7. KARJÄÄRITEENUSTE KORRALDUS

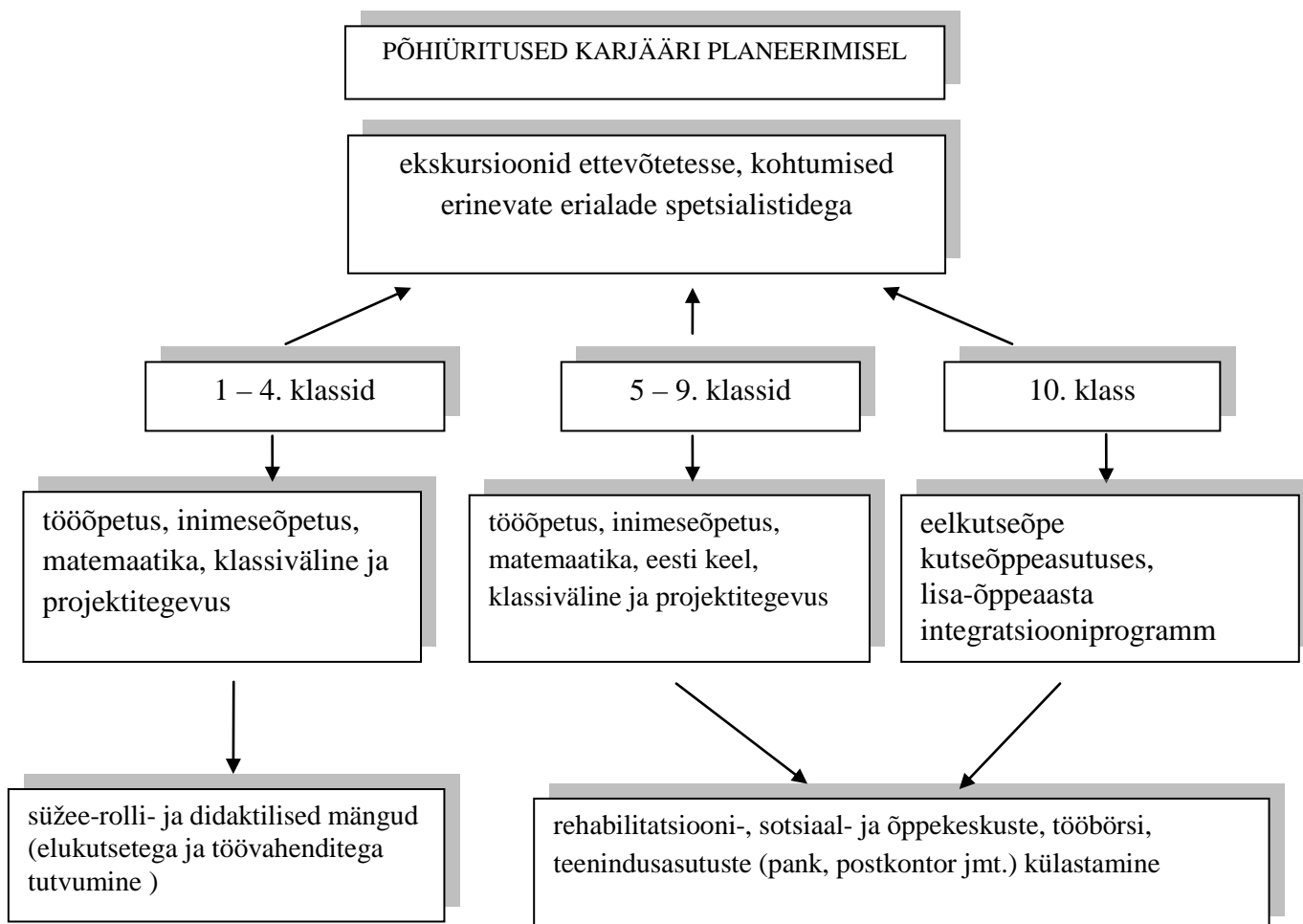
7.1 Õpetamise sotsiaalne suunitlus on Tallinna Kadaka Põhikooli prioriteetne suund. Kogu õppekasvatustöö süsteem on suunatud õpilaste iseseisvaks eluks ja edasiseks töötegevuseks ettevalmistamisele. Õppekasvatustöö on üles ehitatud, arvestades õpilaste psüühilist ja füüsilist arengut, tööalaseid ja intellektuaalseid võimeid. Kõrvuti korrektsiooniülesannete lahendamiseiga arenevad õpilaste tööalased ja sotsiaalsed oskused, mis suurendab nende iseseisvust ja kujundab professionaalseid oskusi.

7.2 Klassijuhataja planeerib, koordineerib ja teostab tööd õpilaste karjääri planeerimisel klassi ühisürituste ja õpilaste ning lapsevanemate individuaalse konsulteerimise läbiviimise vahendusel.

7.3 Kooli psühholoog teostab ankeetimist, et välja selgitada õpilaste silmis eelistatud elukutseid ja seejärel viib läbi individuaalseid konsultatsioone.

7.4 3.kooliastme õpilaste ja nende vanemate arenguestluste prioriteetseks suunaks on edasise elutee arutamine.

7.5 Lisa-aasta õpilastele koostatakse individuaalne õppekava järgmisesse eluetappi üleminekuks koostöös õpilaste, lapsevanemate, pedagoogide, kooli ja kutseõppeasutuse ning sotsiaalasutuste spetsialistidega.

8. ÕPETAJA TÖÖKAVA KOOSTAMISE PÕHIMÕTTED

8.1 Tallinna Kadaka Põhikooli pedagoogi tööplaani koostatakse kooskõlas riikliku õppekava ja kooli õppekavaga ja kujutab endast aine õpetamise planeerimist koolis, pikapäevarühma tegevuse või korrigeerimistundide läbiviimist õpilaskodus kindlaksmääratud perioodil.

8.2 Minimaalne planeerimise periood – õppeveerand.

8.3 Tööplaani koostab pedagoog, kes esitab selle õppealajuhatajale ettenähtud ajal trükitud (elektroonsel) kujul ja kinnitatakse kooli direktori poolt.

8.4 Tööplaani (lisa 1) sisaldab:

- õppeaine nimetust
- õpetaja kvalifikatsiooni
- õpilaste lühiiseloostust
- õppeperioodi eesmäärke
- õppe- ja metoodilist kirjandust
- näitlikke ja infotehnoloogia vahendeid
- kalenderplaani
- õppe-kasvatustöö analüüsi (lihtsustatud õppel).

8.5 Koolis on kasutusel alljärgnevad kalenderplaani kirjutamise vormid:

- lihtsustatud õppel olevate õpilaste klassid (Lisa 2),
- toimetulekuõppel olevate õpilaste klassid (Lisa 3),
- hooldusõppel olevate õpilaste klassid (Lisa 4),
- õpilaskodu (Lisa 5)
- pikapäevarühm (Lisa 6)
- eripedagoog (Lisa 7)
- logopeed (Lisa 8)

ÕPETAJA TÖÖPLAAN

Kooli missioon: Kasvatada, õpetada, arendada, korrigeerida ja rehabiliteerida kooli õpilasi, valmistades neid ette iseseisvaks eluks.

Õppeained:

..... klass

Õpetaja: .....

Kvalifikatsioon: .....

Eripedagoogika: .....

..... /..... õppeaasta

Klassi iseloomustus:

Õppevahendid:

Õppekirjandus:

Täiendav kirjandus:

Metoodiline kirjandus:

Eesmärgid:

Lisa 2.1 (1-4.klass)

Õppenädal	Nädala teema	Vene keel	Matemaatika	Inimeseõpetus	Loodusõpetus	Tööõpetus	Kunstiõpetus	Klassitund

Lisa 2.2 (5-9.klass)

Kuu-päev	Teema	Põhimõisted	Õpiku lehekülg	Töövormid ja -meetodid	Kontroll	Indivi-duaaltöö

Lisa 2.3 (10.klass)

Õppenädal	Nädala teema	Inimeseõpetus	Eesti keel	Vene keel	Matemaatika	Loodusõpetus

Kuupäev	Teema	Põhimõisted		ETÕ	Vene keel	Mate- maatika	Kunst	Klassi- tund
			ALATEEMAD					
			KIRJANDUS JA DIDAKTILINE MATERJAL					
			MEETODID JA VÕTTED					

Teema:					
Alateema:					
Põhimõisted:					
Kuupäev Õppeaine	Motoorika	Kommunikatsioon	Sotsiaalsed oskused	Kognitiivsed oskused	Klassitund
Meetodid ja võtted					
Kirjandus ja didaktiline materjal					

Kuupäev	Teema	Korrektsooni- kasvatustunnid		Individuaal- töö	Jalutuskäik	Meetodid, vormid, võtted	Märku sed
		Alateemad	Põhimõisted				

Kuu-päev	Teema	Alateema	Põhimõisted	Töövormid	Jalutus-käik	Individuaal-töö

Õpilase nimi, perekonnanimi:
..... veerand

Kuu-päev	Tun-dide arv	Nädala teema	Tunni sisu			
			Psüühiliste protsesside arendamine	Kõne arendamine	Peenmotoo-rika arendamine	Tunnetustegevus

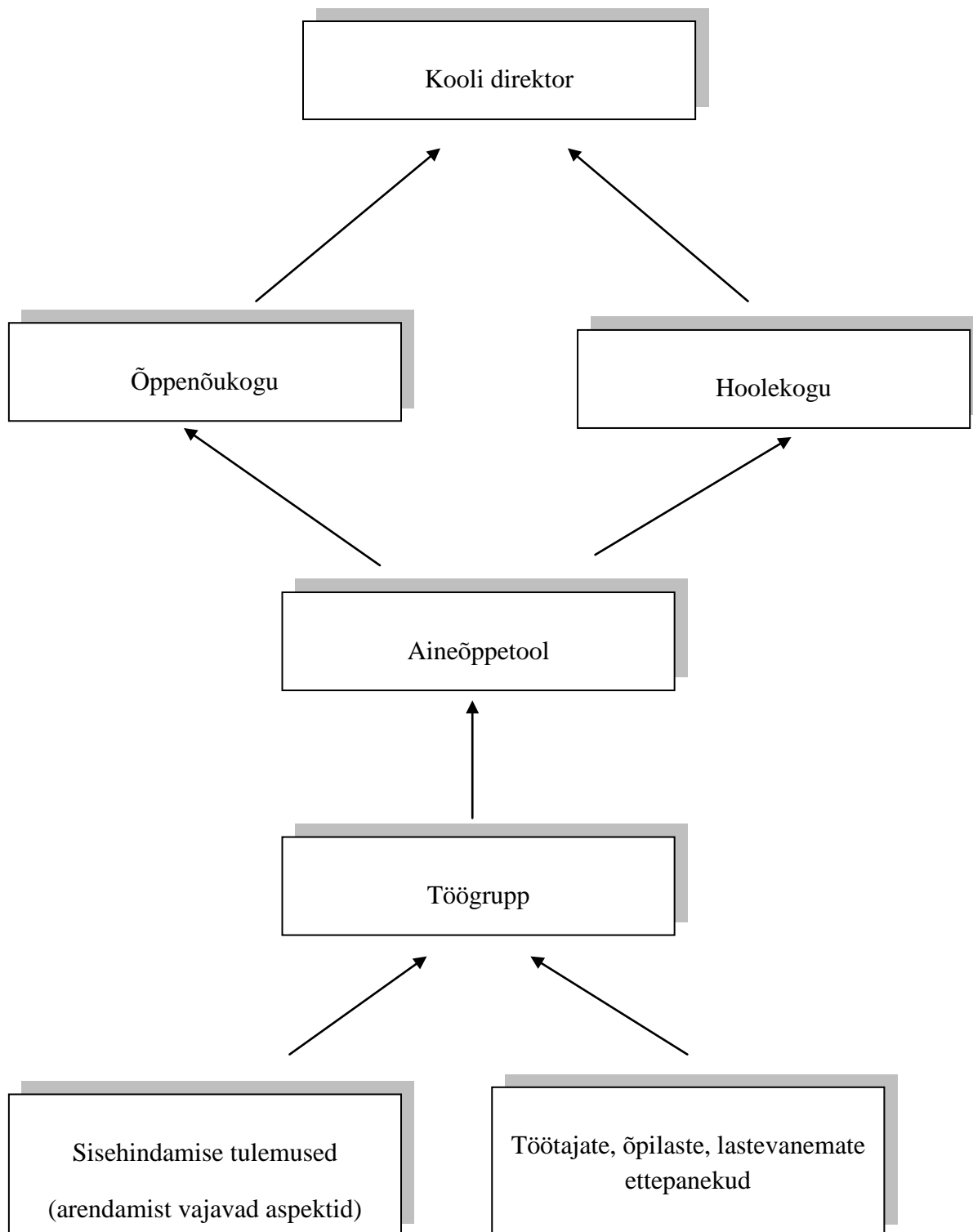
Õpilase nimi, perekonnanimi, klass:

Kuu-päev	Tun-dide arv	Häälikute hääldamine	Foneemisüsteem	Grammatiline struktuur	Sõnavara	Muud tegevused

9. KOOLI ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Muudatused ja täiendused kooli õppekavva viiakse sisse alljärgneva korra kohaselt:

Muudatused ja täiendused jõustuvad peale nende kinnitamist kooli direktori poolt.

10. LIHTSUSTATUD ÕPE

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

1.1. Lihtsustatud õppe põhiülesanne on suunata õpilase arengut ja aidata kujuneda isiksusel, kes tuleb eluga toime võimalikult iseseisvalt, teeb võimete kohast tööd, määratleb end oma rahva liikmena ja riigi kodanikuna.

1.2. Tallinna Kadaka Põhikooli lihtsustatud õppele kohaldatakse põhikooli riiklikus lihtsustatud õppekavas sätestatud õppe- ja kasvatuseesmärke ning pädevusi.

Lihtsustatud õppel õppiv õpilane:

- on omandanud iseseisvaks eluks vajaliku vaatlemise, kuulamise ja kõne mõistmise, kõnelemise, lugemise, kirjutamise ja arvutamise oskuse taseme,
- oskab kasutada teatmikke, jooniseid (õmbluse väljalõikeid), sõnastikke, geograafilisi kaarte, mõistab lihtsat teavet, oskab teavet hankida (sh. internetist),
- on omandanud esmased arvutikasutamise oskused,
- püüab omandada elukutset, arvesse võttes oma füüsilisi ja vaimseid iseärasusi,
- austab iseennast, oma kodu, perekonda, maad, on võimeline looma perekonda ja võimalustekohaselt seda üleval pidama,
- on teadlik tervislikust eluviisist ja püüab seda järgida,
- on teadlik looduse ja ümbritseva keskkonna säästmise vajalikkusest ja püüab elada nende põhimõtete kohaselt,
- on võimeline tegema valikut, vastu võtma otsuseid ja kandma vastutust oma tegude eest tuttavates eluolukordades,
- integreerub eesti, rahvuslikku, euroopa ja maailmakultuuri,
- tunneb ja järgib jõukohaselt õigus- ja üldinimlikke norme ning demokraatia põhimõtteid,
- omab ettekujutust pangateenuste kasutamisest ja perekonna eelarve planeerimisest,
- on valmis jätkama õpinguid kutseõppeasutustes.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

Kooli lihtsustatud õppes lähtutakse järgmistest põhimõtetest:

2.1. Lihtsustatud õppes lähtutakse põhimõttest, et igapäev peab olema võimalus saada haridust vastavalt oma võimetele. Õppekorralduses ja õppesisu valikul arvestatakse õpilaste võimeid ja teisi individuaalseid iseärasusi.

2.2. Lihtsustatud õppes peetakse oluliseks järgida humanistlikke seisukohti, palju tähelepanu pööratakse sallivusele erinevuste suhtes, kaaslaste erivajaduste mõistmisele; oma võimaluste ja piirangute teadvustamisele.

2.3. Taotletakse iga õpilase arengu toetamist: lapse arengupuute ületamiseks või vähendamiseks rakendatakse temale sobivaid eripedagoogilisi meetodeid. Selle aluseks on iga lapse arengutaseme ja -võimaluste hindamine. Vajaduse korral koostatakse õpilasele individuaalne õppekava, milles esitatakse vähendatud või ka kõrgendatud nõuded õpitulemustele. Sellisel juhul kohaldatakse eeldatavate õpitulemustena õpilasele koostatud individuaalses õppekavas sätestatud õpitulemusi.

2.4. Lihtsustatud õppe sisu on valdavalt suunatud praktiliste oskuste ja teadmiste omandamisele. Kooli õppekava on koostatud nii, et õpilased omandaksid igapäevases elus toimetulekuks vajalikud teadmised ja oskused, väärtushinnangud ja toimimisviisid. Lihtsustatud õppe väljundiks on praktilist tööd väärtustav ja kutseõppeks valmis olev ühiskonna liige. Taotletakse õpetamist, kasvatamist ja arengu toetamist valdavalt praktilise õppeviisi (harjutamise) kaudu. Reegleid ja teooriaid käsitletakse minimaalselt, nende ülesandeks on üldistada ja teadvustada praktiliselt omandatud. Praktilised oskused konkretiseeritakse õpitulemustes. Praktiliste oskuste omandamisel toetatakse emakeeles (suhtlemine, teabe hankimine), matemaatikas jt ainetes omandatud teadmistele ja oskustele. Seosed eri ainevaldkondade vahel kujunevad üldõppe või selle elementide rakendamise, õpetust läbivate teemade, õppeülesannete, -meetodite ja -viiside abil.

2.5. Lihtsustatud õppes suunatakse õpilast omandama sotsiaalseid kogemusi: täitma ülesandeid koostöös, eeskujuga järgi, näidise põhjal ning sõnalise selgituse alusel. Õpilaste aktiveerimine eeldab nende psüühilisele arengule vastavate tegevuste valikut, jõukohast õpitegevust, konkreetset ja arusaadavat eesmärgiseadet, õpilaste tegevuse pidevat stimuleerimist ja edusammudele hinnangu andmist. Oluline on õpetaja ja õpilaste emotsionaalne kontakt ühistegevuses, õppe jõukohasus, heatahtlik ja toetav miljö. Õpioskuste kujunemist soodustavad õpetaja ja lastevanemate sagedased kontaktid (ühised nõudmised, samalaadne abi).

2.6. Kooli õppekava rakendamisel ja arendamisel arvestatakse konkreetse klassi õpilastega.

Tähtis on koostöö eripedagoogiga, aineõpetajatega, lapsevanematega, kutseõppe korraldajatega,

linna esindajatega, vajaduse korral spetsialistidega väljastpoolt kooli ja õpilastega.

Õppekorraldus

3.1. Õppe ja kasvatus korraldus on määratletud lähtudes riiklikus õppekavas esitatud nõuetest ja ülesannetest.

3.2. Lihtsustatud õpet korraldatakse üldjuhul õppeainete kaupa, rakendades õppeainete lõimimise põhimõtet. Õpe võib olla korraldatud mitmel viisil: kõiki õppeaineid õpitakse kogu õppeaasta vältel, erinevate õppeainete õpetamine toimub teatud ajal õppeaastas, mis konkretiseeritakse ainekavades.

3.3. 1.-4. klassides toimub üldõpetuslik õpe, mille puhul keskendutakse teatud teemadele, eristamata tavapäraseid ainetunde, välja arvatud muusikaõpetuse, kehalise kasvatus ja rütmika tunnid, mida annavad aineõpetajad, keskendudes üldistele koolis olemasolevatele nädalateemadele.

3.4. Õppe ja kasvatustöös kasutatakse aktiivselt väljaspool kooli toimuvaid üritusi, sh projekt-, õues- ja muuseumiõppetunnid ning ekskursioonid ja õppekäigud. Ürituste nimekiri ja selleks vajalik aeg määratletakse ainekavades ja õpetaja töökavades, arvestades *Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses* sätestatud nõudeid õppeaasta pikkusele, õpilase suurima nädalakoormuse piiranguid ning punktis 4.6 toodud tunnijaotusplaani.

3.5. Õppeained jagunevad kohustuslikeks õppeaineteks ja valikõppeaineteks.

3.6. Tunnijaotusplaani on järgmine:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Vene keel	7	9	8	7	7	5	5	5	5
Eesti keel			2	2	2	3	3	4	4
Matemaatika	5	5	5	5	5	5	4	4	4
Loodusõpetus	1	1	2	2	2	4	4	3	3
Ajalugu						1	2	2	1
Inimeseõpetus	1	1	1	2	2	2	2	2	1
Muusikaõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kunstiõpetus	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Kehaline kasvatus	2	3	3	2	2	2	2	2	2
Tööõpetus	2	2	2	3	4	4	4	5	7
Valikained					2	2	2	3	3
Nädalakoormus	20	23	25	25	28	30	30	32	32

3.7. Koolis õpetatakse järgmisi valikõppeaineid:

5., 6., 7., 8. klassides – 2t - spordimängud, keraamika, telgedel kudumine / viltimine, psühholoogia

8.,9. klassides – 1t – arvutiõpetus, 9 -2t - inglise keel

3.8 Eesti keelt kui teist keelt õpetatakse alates kolmandast klassist. Lisaks keeletundidele kasutatakse eesti keele õpetamist teise keelena lõimituna teiste õppeainetega – st toimub praktiline kõnearendus muusikaõpetuse-, loodusõpetuse-, inimeseõpetuse-, kehalise kasvatus ja eelkutsõppe tundides. Vastav nimekiri koostatakse ja seda arutletakse iga õppeaasta alguses õppenõukogus.

3.9. Väikeklassis ja ühe õpilase õpetamisele keskendatud õppe puhul kool koostab eraldi tunnijaotusplaani vastavalt konkreetsete laste vajadustele ja iseärasustele, mida arutletakse õppenõukogus.

3.10. Kehalise kasvatus tunnid korraldatakse alates 4. klassist poistele ja tüdrukutele eraldi. Juhul, kui õpirühma suurus on vähem kui 5 last, moodustatakse liitühmad.

Hindamine

4.1 Tallinna Kadaka Põhikooli hindamise eesmärk on:

- toetada õpilase arengut;
- anda tagasisidet õpilase õppeedukuse kohta;
- innustada ja suunata õpilast sihikindlalt õppima;
- suunata õpilase enesehinnangu kujunemist, suunata ja toetada õpilast edasise haridustee valikul;
- suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja individuaalse arengu toetamisel;
- anda alus õpilase järgmisse klassi üleviimiseks ning kooli lõpetamise otsuse tegemiseks.

4.2 Õpilaste ja lapsevanemate teavitamine

4.2.1 Kooli õppekavas sätestatud hindamise korraldus on avalikustatud kooli kodulehel.

4.2.2 Õpilast ja tema vanemat teavitab kool hindamisest eKooli vahendusel.

4.2.3 Õpilasel ja piiratud teovõimega õpilase puhul ka vanemal on õigus saada teavet hindamise korralduse ning saadud hinnete ja hinnangute kohta klassiõpetajalt ja aineõpetajatelt. On ka õigus teada, milline hinne või hinnang on aluseks kokkuvõtvale hindele ja hinnangule.

4.2.4 Kool annab õpilasele ja piiratud teovõimega õpilase puhul ka vanemale kirjalikku tagasisidet õpilase käitumise (sealhulgas hoolsuse) kohta vähemalt kaks korda õppeaastas.

4.2.5 Õpetaja peab panema kirjalike tööde eest saadud hinded e-päevikusse 7 päeva jooksul, suulise vastuse puhul samal päeval, vastavalt õpetaja töökavale.

4.3 Kujundav hindamine

4.3.1 Kujundava hindamisena mõistetakse õppe kestel toimuvat hindamist, mille käigus analüüsitakse õpilase teadmisi, oskusi, hoiakuid, väärtushinnanguid ja käitumist, antakse tagasisidet õpilase seniste tulemuste ning vajakajäämistele kohta, innustatakse ja suunatakse õpilast edasisele õppimisele ning kavandatakse edasise õppimise eesmärgid ja teed.

Kujundav hindamine keskendub eelkõige õpilase arengu võrdlemisele tema varasemate saavutustega. Tagasiside kirjeldab õigel ajal ja võimalikult täpselt õpilase tugevaid külgi ja vajakajäämisi ning sisaldab ettepanekuid edaspidisteks tegevusteks, mis toetavad õpilase arengut.

4.3.2 Õppetunni vältel saab õpilane enamasti suulist või kirjalikku sõnalist tagasisidet õppeainet ja ainevaldkonda puudutavate teadmiste ja oskuste (sealhulgas üldpädevuste, kooliastme õppe- ja kasvatusesmärkide ja läbivate teemade) kohta. Kogu õppepäeva vältel annavad pedagoogid õpilasele tagasisidet, et toetada õpilase käitumise, hoiakute ja väärtushinnangute kujunemist. Põhikool reageerib juhtumitele, mis on vastuolus üldtunnustatud väärtuste ning heade tavadega.

4.3.3 Õpilane kaasatakse enese ja kaaslaste hindamisse, et arendada tema oskust eesmärgi seada ning oma õppimist ja käitumist eesmärkide alusel analüüsida ning tõsta õpimotivatsiooni.

4.4 Teadmiste ja oskuste hindamine kui kokkuvõtivate hinnete alus.

4.4.1 Õpilase ainealaseid teadmisi ja oskusi võrreldakse õpilase õppe aluseks olevas ainekavas toodud oodatavate õpitulemustega ja tema õppele püstitatud eesmärkidega.

Ainealaseid teadmisi ja oskusi hinnatakse nii õppe käigus kui ka õppeteema lõppedes.

4.4.2 Õpilaste teadmisi ja oskusi hinnatakse suuliste ja kirjalike vastuste ning praktiliste tööde alusel, pöörates tähelepanu:

- iga õpilase õpitulemustele, tulenevalt õppeprogrammi nõudmistest;
- õpilase tööle, arvestades tema võimalusi.

Motivatsiooni tekitamiseks õpilases sihikindlaks õppimiseks peavad olema loodud tingimused, et saavutada positiivset tulemust.

4.4.3 Individuaalse õppekava järgi õppivaid õpilasi hinnatakse vastavalt individuaalses õppekavas ettenähtud taotletavate tulemuste kriteeriumitele.

4.4.4 Õppeperioodi alguses teatab õpetaja õpilastele õpetatava aine teadmiste ja oskuste nõuded,

samuti nende omandamise tähtjad ja vormid.

4.4.5 Õppeperioodi jooksul viiakse läbi üks kokkuvõttev kontrolltöö, mis on kohustuslik kõikidele õpilastele ja mille eest saadud hinne eristatakse punase värviga e-koolis.

4.4.6 Antud töö läbiviimise tähtjad kooskõlastatakse teiste ainete õpetajatega ja kantakse vastavasse e-kooli graafikusse.

4.4.7 Tehtud kontrolltöö analüüs kantakse tööädala jooksul spetsiaalsesse kausta „Kontrolltööde läbiviimise analüüs“.

4.4.8 Kokkuvõtvaid kontrolltöid rakendusõppeainetes läbi ei viida.

4.4.9 Kui õpilasele on kehalises kasvatuses meditsiiniliste näidustuste tõttu esitatud erinõudeid, hinnatakse õpilase teoreetilisi teadmisi antud aines.

4.4.10 Kui kirjalikku või praktilist tööd, suulist vastust (esitust), praktilist tegevust või selle tulemust on hinnatud hindega „puudulik” või „nõrk” või on hinne jäänud panemata, antakse õpilasele võimalus järelevastamiseks või järeltöö sooritamiseks õpetajaga kooskõlastatud ajal.

4.4.11 Õppeperioodi vältel õppematerjali omandamisest viiakse tagasiside saamise eesmärgil läbi mitte vähem kui kolm kontrolltööd õppeaines, kestusega mitte üle 15 minuti. Kontrolltööde läbiviimise aega graafikusse ei kanta.

4.4.12 Õpilaste tehtud kontrolltöid säilitab õpetaja kuni õppeaasta lõpuni.

4.4.13 Hindamine toimub viie palli süsteemis, kus :

- hindega „5” ehk „väga hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele täiel määral ja ületavad neid;
- hindega „4” ehk „hea” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused vastavad üldiselt õpilase õppe aluseks olevatele taotletavatele õpitulemustele;
- hindega „3” ehk „rahuldav” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused võimaldavad õpilasel edasi õppida või kooli lõpetada ilma, et tal tekiks olulisi raskusi hakkamasaamisel edasisel õppimisel või edasises elus;
- hindega „2” ehk „puudulik” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui õpilase areng nende õpitulemuste osas on toimunud, aga ei võimalda oluliste raskusteta hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus;
- hindega „1” ehk „nõrk” hinnatakse vaadeldava perioodi või vaadeldava temaatika õpitulemuste saavutatust, kui saavutatud õpitulemused ei võimalda oluliste raskusteta

hakkamasaamist edasisel õppimisel või edasises elus ning kui õpilase areng nende õpitulemuste osas puudub.

4.4.14 Viie palli süsteemis hinnatavate kirjalike tööde koostamisel ja hindamisel lähtutakse põhimõttest, et kui kasutatakse punktiarvestust ja õpetaja ei ole andnud teada teisiti, koostatakse tööd nii, et hindegas „5” hinnatakse õpilast, kes on saavutanud 90–100% maksimaalsest võimalikust punktide arvust, hindegas „4” 75–89%, hindegas „3” 50–74%, hindegas „2” 20–49% ning hindegas „1” 0–19%.

4.4.15 Kooli 1.-4. klasside õpilase hindamisel kasutatakse kirjeldavaid sõnalisi hinnanguid, millel puudub numbriline ekvivalent. Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega „tuleb toime”, „tuleb toime sõnalise abiga”, „tuleb toime näidise või eeskuju järgi”, „tuleb toime koostegevuses”, „tuleb toime füüsilise abiga” ja „ei tule toime”.

Hinnang „ei tule toime” viitab vajadusele koostada individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.

Hinnangud antakse õpilastele suuliselt ja vähemalt kaks korda kuus kantakse vaatluslehele.

Juhul kui õpilane koolist lahkub, sõnalised hinnangud vastavad viiepalli süsteemile järgmiselt: „tuleb toime”- 5, „tuleb toime sõnalise abiga”- 4, „tuleb toime näidise või eeskuju järgi” -4, „tuleb toime koostegevuses”- 3, „tuleb toime füüsilise abiga” -3 ja „ei tule toime” -2.

4.5 Kokkuvõtvad hinded ja järgmisse klassi üleviimine

4.5.1 Kokkuvõttev hindamine on hinnete koondamine veerandihinneteks ning veerandihinnete koondamine aastahinneteks. Seejuures arvestatakse kõiki õppeperioodil saadud hindeid. Ainetes, kus kasutatakse sõnalisi hinnanguid või on ettenähtud 1 tund nädalas, pannakse kokkuvõtvaid hindeid poolaasta ja aasta lõpus.

4.5.2 Õpilast ja piiratud teovõimega õpilase puhul ka vanemat teavitatakse kokkuvõtvatest hinnetest e-kooli kaudu. Vajadusel õpilasele ja piiratud teovõimetega õpilase puhul ka vanematele väljastatakse klassitunnistus paber kandjal.

4.5.3 1.-4. klassides pannakse õpilasele kokkuvõtvad sõnalised hinnangud. Kokkuvõtva hindamise tulemused poolaasta või aasta lõpus sisaldavad endas õpilase arengu kirjeldust, tema osavõttutaset õppeprotsessist, õppeoskuste ja kompetentsi kujundamist. Esiplaanile seatakse õpilaste edusammud, samuti pööratakse tähelepanu nõutavale oskuste arengule ja teadmiste lünkadele. Sõnalised kokkuvõtvad hinnangud kantakse klassitunnistusele ja arutletakse ümarlinal.

4.5.4 Kui õppeperioodi keskel on õppeaine poolaastahinne või -hinnang jäänud andmata ja õpilane ei ole kasutanud võimalust järele vastata, hinnatakse aastahinde või -hinnangu väljapanekul vastaval perioodil omandatud teadmised ja oskused vastavaks hindele „nõrk” või antakse tulemustele samaväärne sõnaline hinnang.

4.5.5 Õpilasele, kelle poolaastahinne on „puudulik” või „nõrk”, kellele on antud samaväärne sõnaline hinnang või on jäetud hinne välja panemata, koostatakse selles õppeaines individuaalne õppekava, et aidata omandada nõutavad teadmised ja oskused.

4.5.6 Veerandihinnete või -hinnangute alusel otsustab õppenõukogu, kas viia õpilane järgmisse klassi või jätta täiendavale õppetööle või klassikursust kordama. Õpilaste järgmisse klassi üleviimise otsus tehakse enne õppeperioodi lõppu.

4.5.7 Õpilane jäetakse täiendavale õppetööle õppeainetes, milles tulenevalt veerandihinnetest või -hinnangutest tuleks välja panna aastahinne „puudulik” või „nõrk” või samaväärne sõnaline hinnang. Täiendavale õppetööle jätmise otsustab õppenõukogu enne õppeperioodi lõppu. Täiendava õppetöö raames täidab õpilane õpetaja vahetel juhendamisel spetsiaalseid õppeülesandeid, et omandada õppekavaga nõutavad teadmised ja oskused. Täiendav õppetöö viiakse läbi pärast õppeperioodi lõppu. Aastahinne või -hinnang pannakse välja pärast täiendava õppetöö lõppu, arvestades täiendava õppetöö tulemusi.

4.5.8 Õppenõukogu põhjendatud otsusega võib jätta klassikursust kordama õpilase, kellel on põhjendamata puudumiste tõttu kolmes või enamis õppeaines aastahinne „puudulik” või „nõrk” või samaväärne sõnaline hinnang. Õppenõukogu kaasab otsust tehes õpilase või tema seadusliku esindaja ning kuulab ära tema arvamuse.

4.5.9 9.klassi õpilasele pannakse aastahinded välja enne lõpueksamite toimumist, välja arvatud õppeainetes, milles õpilane jäetakse täiendavale õppetööle.

4.6 Käitumise ja hoolsuse hindamine.

4.6.1 Käitumise ja hoolsuse hindamise eesmärk on:

- suunata õpilast järgima üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täitma kooli kodukorra nõudeid;
- motiveerida õpilast hoolikalt täitma õppeülesandeid.

4.6.2 Käitumishinde väljapanemise aluseks on kooli kodukorra täitmine, samuti üldiste käitumis- ja eetikanormide järgimine õppeperioodi jooksul.

4.6.3 Hoolsuse hinde väljapanemise aluseks on õpilase suhtumine õppeülesannete täitmisse: kohusetundlikkus, tööarmastus ja järjekindlus õppeülesannete täitmisel.

4.6.4 Käitumist ja hoolsust hinnatakse õppeperioodi lõpus hinnetega „eeskujulik”, „hea”, „rahuldav” ja „mitterahuldav”.

4.6.5 Käitumishindega eeskujulik hinnatakse õpilast, kellele üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnormide järgimine on harjumuspärane igas olukorras, kes täidab kooli kodukorra nõudeid eeskujulikult ja järjepidevalt.

4.6.6 Käitumishindega hea hinnatakse õpilast, kes järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täidab kooli kodukorra nõudeid.

4.6.7 Käitumishindega rahuldav hinnatakse õpilast, kes üldiselt järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täidab kooli kodukorra nõudeid, kuid kellel on esinenud eksimusi.

4.6.8 Käitumishindega mitterahuldav hinnatakse õpilast, kes ei täida kooli kodukorra nõudeid, ei allu õpetajate nõudmistele ega järgi üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme. Õpilase käitumise võib hinnata mitterahuldavaks ka üksiku õigusvastase teo või ebakõlbelise käitumise eest.

4.6.9 Hoolsushindega eeskujulik hinnatakse õpilast, kes suhtub õppeülesannetesse alati kohusetundlikult, õpib kõiki õppeaineid võimetekohaselt, on õppeülesannete täitmisel töökas ja järjekindel, ilmutab omaalgatust ja viib alustatud töö lõpuni.

4.6.10 Hoolsushindega hea hinnatakse õpilast, kes suhtub õppeülesannetesse kohusetundlikult, on töökas ja järjekindel õppeülesannete täitmisel, hoolikas ning õpib võimetekohaselt.

4.6.11 Hoolsushindega rahuldav hinnatakse õpilast, kes üldiselt täidab oma õppeülesandeid, kuid ei ole piisavalt töökas ja järjekindel õppeülesannete täitmisel ega õpi oma tegelike võimete kohaselt.

4.6.12 Hoolsushindega mitterahuldav hinnatakse õpilast, kes ei õpi võimetekohaselt, suhtub õppeülesannetesse lohakalt ja vastutustundetult.

4.7 Hinde vaidlustamine ja vaidlusküsimuste lahendamine

4.7.1 Õpilastel ja nende vanematel on õigus vaidlustada hindeid ja sõnalisi hinnanguid kümne päeva jooksul peale nende teatavakstegemist.

4.7.2 Õpilase hindamisega seotud vaidlusküsimusi lahendab kool lapsevanema põhjendatud kirjaliku taotluse alusel. Oma otsusest teavitab kool lapsevanemaid kirjalikult 5 (viie) tööpäeva jooksul peale otsuse vastuvõtmist.

4.8 Põhikooli lõpetamine

4.8.1 Põhikooli lõpetab õpilane, kellel õppeainete viimased aastahinded on vähemalt „rahuldavad”, kes on sooritanud vähemalt rahuldava tulemusega eesti keele eksami, matemaatikaeksami ning ühe eksami kooli valikul.

4.8.2 Põhikooli lõpetanuks võib õpilase või tema seadusliku esindaja kirjaliku avalduse alusel ja õppenõukogu otsusega pidada ning põhikooli lõputunnistuse anda õpilasele:

- kellel on üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne;
- kellel on kahes õppeaines kummaski üks nõrk või puudulik eksamihinne või õppeaine viimane aastahinne.

4.8.3 IÕK alusel õppival õpilasel on lõpetamise aluseks individuaalses õppekavas määratud õpitulemuste saavutus.

Läbivad teemad

5.1 Elukestev õpe ja karjääri planeerimine

Nimetatud läbivat teemat käsitletakse õpilaste kogu õppeperioodi jooksul koolis. Õpilasel kujundatakse ja arendatakse oskused ja vilumused, mis võimaldavad tal:

- sotsiaalselt adapteeruda ühiskonnas;
- pöörduda abi saamiseks ja saada vajalikku informatsiooni;
- adekvaatselt hinnata oma võimalusi ja täpsustada oma kutsealaseid plaane;
- ette valmistuda eelkutseõppe ja kutsealase hariduse saamiseks kooliga koostööd tegevate kutseõppeasutuste baasil;

1-2. klassis kujundatakse õpilastel nimetatud teema tundmaõppimise raames:

- suhtlemise- ja tööoskused kollektiivis;
- oskus viia alustatud töö lõpuni;
- oskused anda hädavajalikku abi klassikaaslastele;
- positiivset suhtumist õppimisse;
- ettekujutus endast ja lähimast neid ümbritsevast töömaailmast, toetudes vahetule kogemusele;
- oskused astuda ja pidada dialoogi oma soovide ja vajaduste väljendamiseks;
- oskused osaleda ühistes (õpetlikes) mängudes ja järgida mängureegleid;
- enese- ja oma kaaslaste hindamisoskus tasemel meeldib – ei meeldi, õppeolukorras tasemel õige – vale;
- korrapidamise oskused oma töökohal ja lähimas ümbruses õpetaja juhendamisel;
- elementaarseid üldtunnustatud käitumisreegleid (teretamis-, tänu- ja vabandamisoskus);
- elementaarsed ruumilised, arvulised ja ajalised ettekujutused.

3-5. klassis kujundatakse õpilastel:

- teadmisi oma vanemate ja koolitöötajate töökohtadest;
- elementaarseid oskusi otsida õpetaja abiga vajalikku informatsiooni koolistendilt, ajalehest, reklaamprospektidelt, internetist;
- teadmisi oma kodukoha tegevusvaldkondadest, olme-, kultuuriasutustest ja ettevõtetest;
- korraloomise ja –pidamise oskusi koolis ja kodus;
- oskust kasutada tundmaõpitud rahaühikuid praktiliselt ostu- ja müügitegevuses;
- oskust järgida koostööreegleid.

6-9.klassis toimub varemõpitud teadmiste kinnistamine, täpsustamine ja avardamine.

6-7. klassis eeldab, et õpilane:

- õpib arvestama teiste arvamusega ja kujundama oma arvamust suhtlemisel eakaaslastega;
- eristab sobilikku-sobimatut käitumist ja suhtlemist;
- võrdleb ja hindab õpetaja abiga oma ja eakaaslaste emotsionaalset seisundit ja käitumist (eesmärk, tingimused, põhjus, tagajärjed);
- määrab aega ja kasutab seda sihipäraselt oma tegevuse planeerimisel;
- planeerib tööd, valib selleks vajalikud instrumendid ja materjalid;
- mõistab oma kohustusi ja tunnetab oma vastutust õppetöös;
- õpetaja abiga saab informatsiooni erinevatest allikatest (meedia, internet, teatmikud, transpordi sõiduplaan);

8-9. klassis õpilane:

- planeerib oma aega, arvestades tegevuse tähenduslikku ja ajalist järjepidevust;
- hindab adekvaatselt oma võimeid tööturul;
- on võimeline õpetaja juhendamisel tegema sobiliku valiku edasise õppimise või töö kohta;
- teab oma põhiõigusi ja kohustusi töötaja rollis, nimetab informatsiooni ja abi saamise võimalusi tööga seotud küsimustes;
- mõistab riske ja negatiivseid tagajärgi ilma töölepingu ja ametliku töötasuta töötamisel.

5.2 Keskkond ja elukestev areng

Antud läbiva teema tundmaõppimine on suunatud õpilaste ökoloogilise teadlikkuse kujundamisele. Antud teema tundmaõppimise raames kujundatakse õpilases:

- loodus-, kunsti-, sotsiaal- ja kultuurisfääri vastastikuse seose mõistet;
- inimese sõltumise tunnetamist loodusvaradest ja ressurssidest, ümbritseva keskkonna seisukorrast;
- teadmisi ümbritseva keskkonna põhiprobleemidest ja viisidest nende kõrvaldamiseks.

Õpetamine 1-2. klassis toimub õpilasel juba olemasoleva ümbritseva keskkonnaga suhtlemiskogemuse arvestamisega.

Õpilastel kujundatakse:

- oskust orienteeruda kooli- ja kodu ümbruskonnas;
- oskust eristada elus- ja eluta loodusele iseloomulikke tunnuseid;
- oskust rühmitada loomi, linde ja taimi neile iseloomulike tunnuste järgi;

- teadmisi inimeste tegevusest eri aastaegadel ja hooajalistest muutustest elus- ja eluta looduses;
- säästvat suhtumist loodusesse.

Antud teema tundmaõppimine teisel kooliastmel on suunatud loodusesse säästva suhtumise kasvatamisele, inimtegevuse loodusele mõju avaldamise mõistmisele ja ümbritseva keskkonna kaitsmisele.

Õpilastel kujundatakse:

- harjumust osa võtta kooli ümbruse koristamisest;
- teadmisi kodukohta ümbritseva keskkonna probleemidest;
- ettekujutust olmejäätmete utiliseerimise viisidest kodus majapidamises;
- ettekujutust elektrienergia ja vee kokkuhoidliku kasutamise viisidest;
- harjumust ökonoomselt suhtuda õppetegevuses kasutatavatesse materjalidesse.

Antud teema tundmaõppimine 3-5. klassis on suunatud tervikliku ettekujutuse kujundamiseks loodusest ja inimtegevuse seostest loodusega.

Õpilastel kujundatakse:

- ettekujutust kodukoha erinevate looduslike ühenduste vastastikustest seostest;
- soovi osaleda ümbritseva keskkonna probleemide ennetamises ja lahendamises;
- oskust mõista ja lugeda erinevat informatsiooni skeemidel, tabelites ja piktogrammidel;
- teadmisi ümbritseva keskkonna reostamise tagajärgedest;
- ettekujutust vajadusest kokkuhoidlikult kasutada loodusressursse.

8-9. klassis eeldab varem saadud ettekujutuste kinnistamist, täpsustamist ja laiendamist loodussäästlikust eluviisist.

Õpilastel kujundatakse:

- huvitatust osaleda kooli looduskaitseteemalistel üritustel;
- oskust hinnata kokkuhoidliku kasutamise põhimõtteid;
- teadmisi looduskaitse ja ümbritseva keskkonna kaitse põhimõtetest;
- inimese ja ümbritseva keskkonna põhiliste vastastikuste sidemete mõistmist.

5.3 Tervis ja turvalisus

Antud läbiva teema tundmaõppimine eeldab, et õpilased saavad teadmisi:

- tervislikust eluviisist;
- ohutust käitumisest erinevates kohtades ja olukordades;
- vajadusest järgida ohutusseadusi;
- ohtu tekitavate olukordade ennetamisest ja vältimisest.

Antud teema tundmaõppimine 1-2. klassis on keskendatud õpilaste tervisliku ja turvalise käitumise kujundamisele.

Õpilastel kujundatakse:

- iseteenindamise oskusi;
- elementaarseid teadmisi hügieenist ja hügieenireeglite järgimise vajadusest;
- ettekujutust tervislikust toitumisest;
- oskust pöörduda abi järele ohtlike olukordade ja õnnetusjuhtumite korral;
- ohu teavitamise viisidest koolis, väljapääsude asukohast, ruumidest evakueerimise viisidest õpetaja juhendamisel;
- elementaarseid teadmisi liiklusohutuse reeglitest.

Antud teema tundmaõppimine 1-2.klassis eeldab õpilastel teadmiste kujundamist järgmistes valdkondades:

- isikliku hügieeni reeglite järgimist;
- elementaarset ettekujutust esimestest haigustunnustest;
- elementaarset ettekujutust tervise hoidmise viisidest;
- kahjulike harjumuste mõjust inimese tervisele;
- ettekujutust igapäevasest ohutust käitumisest (teel kooli, jalgrattasõit, tulekahju ennetamine, käitumine veekogu ääres ja metsas, pürotehnika kasutamine).

6-7. klassis eeldab varem saadud ettekujutuste kinnistamist, täpsustamist ja laiendamist tervist hoidvast eluviisist.

Õpilastel kujundatakse:

- ettekujutusi mittetervisliku toitumise võimalikest tagajärgedest;
- teadmisi vajadusest järgida tervislikke eluviise;
- elementaarset ettekujutust inimkeha ehitusest kui terviklikust süsteemist;
- ohutu liiklemise oskusest teedel ja tänavatel;
- ohutustehnika järgimise oskust erinevates olukordades.

8-9. klassis pööratakse tähelepanu tervise ja turvalisuse tähtsusele.

Õpilased:

- teavad tervisliku toitumise ja füüsilise aktiivsuse aluseid, mõistavad nende kasutuselevõtmise tähtsust igapäevaelus;
- järgivad ohutustehnika reegleid elektriseadmetega töötamisel;
- järgivad ohutusreegleid erinevates olukordades;
- tutvuvad võimalustega abi järele pöördumiseks konsultatiivsetesse kriisikeskustesse, sotsiaalabi keskustesse ja õiguskaitseorganitesse;
- oskavad kirjeldada oma tervise seisukorda ja pöörduda arsti poole abi saamiseks;

- teadvustavad endale riske ja vastutust, mis on seotud erinevat liiki õigusrikkumistega.

5.4 Infoühiskond

Antud läbiva teema tundmaõppimine eeldab, et õpilased orienteeruvad elementaarsel tasemel ümbritsevas infoühiskonnas ja on võimelised seda analüüsima vastavalt oma vajadustele ja võimalustele. Selle teema raames kujunevad õpilastel elementaarsed oskused:

- määratleda oma informatsioonilisi vajadusi;
- otsida ja kasutada infotehnoloogilisi vahendeid igapäevaelus;
- kriitiliselt analüüsida saadud infot.

1-2. klassis määratletakse antud teema tundmaõppimine õpilaste igapäevaelu keskkonnas.

Õpilased:

- on teadlikud erinevatest infovahenditest (ajalehed, ajakirjad, TV, raadio, internet).
- õpivad märkama igapäevaelu visuaalset reklaami (reklaamikilp, reklaamirull), kirjeldama nähtud informatsiooni õpetaja abiga;
- õpivad vastu võtma ja taaslooma erineval viisil saadud informatsiooni (visuaalselt, audiovisuaalselt).

3-5. klassis õpilased õpivad mõistma saadud informatsiooni mõtet.

Õpilased:

- õpivad eristama ja nimetama teleprogrammide žanre (muusika, film, multifilm, lastesaade, uudised, reklaam) ja mõistma nende tähendust;
- õpivad mõistma igapäevaselt saadud informatsiooni, sealhulgas reklaami, ja seda taaslooma õpetaja abiga;
- eristavad ajalehti, ajakirju ja reklaamprospekte.

6-7. klassis õpivad õpilased kasutama meediavahendeid informatsiooni allikatena.

Õpilased:

- leiavad vajaliku informatsiooni erinevate allikate kaudu (trükitud ja elektroonilisel kujul) ja viivad läbi elementaarse analüüsi;
- mõistavad kohalike, linna- ja vabariiklike väljaannete, trükitud ja elektroonisel kujul avaldatud infoallikate vahelist erinevust;
- mõistavad mõnede esitatud reklaamitud kaupade näite järgi reklaaminformatsiooni mitteobjektiivsust;

- oskavad leida ja saada vajalikku igapäevainformatsiooni trükitud ja elektroonilisel kujul õpetaja abiga.

8-9. klassis õpilased õpivad mõistma meedia rolli ühiskonnas.

Õpilased:

- tunnistavad interneti kui avatud informuumi ja mõistavad sellega seotud ohte;
- tunnevad suuremaid eesti igapäevaseid ja iganädalasi väljaandeid;
- oskavad eristada enda jaoks tähtsat informatsiooni uudisteprogrammidest ja töötada meediatekstiga.

5.5 Tehnoloogia ja innovatsioon

Antud teema tundmaõppimise raames kujunevad õpilastel elementaarsed oskused:

- kasutada arvutit;
- töötada interaktiivse tahvliga, mängu- ja õppeprogrammidega;
- kasutada interneti.

1-2. klassis õpilased:

- tutvuvad arvutiga;
- tutvuvad interaktiivse tahvliga;
- õpivad töötama interaktiivsel tahvlil;
- õpivad kasutama arvutihiirt ja klaviatuuri mängu- ja õppeprogrammidega töötamisel.

3-5. klassis kinnistuvad varem omandatud oskused.

Õpilased:

- õpivad kasutama arvutihiirt ja klaviatuuri lihtsama teksti sisestamiseks;
- tutvuvad programmiga Word;
- saavad ettekujutuse interneti võrgustikust;
- õpivad avama interneti ja sisestama õpetaja poolt pakutud saidiaadressi;
- teavad tervisthoidva režiimi vajalikkusest arvutiga töötamisel.

6-7. klassis laienevad teadmised interneti võimalustest.

Õpilased:

- tutvuvad otsingusaitidega;
- õpetaja abiga leiavad internetis vajaliku informatsiooni;
- saavad ettekujutuse internetiga seotud riskidest.

8-9. klassis õpilased õpivad iseseisvalt töötama internetiga ja tekstidokumentidega vastavalt oma oskustele.

Õpilased:

- õpivad otsima internetist tekstifaili ja algmaterjali kopeerima erinevas formaadis (tekst, foto, tabel), vajadusel seda töötleva, järgides üldkehtivaid intellektuaalse omandikaitse reegleid;
- õpivad moodustama lihtsamaid presentatsioone;
- oskavad luua oma elektronaadressi ja suhelda sotsiaalsetes võrgustikes;
- mõistma infotehnoloogiavahendite kasutamisega seotud riske oma tervisele;
- mõistavad personaalsete isikuandmete kaitse ja puutumatus vajadust infotehnoloogiavahendite kasutamisel.

5.6 Väärtused, moraal ja kõlblus

Antud teema tundmaõppimine eeldab õpilastes järgmiste teadmiste kasvatamist:

- teadmisi üldkehtivatest väärtustest ühiskonnas;
- üldkehtivate käitumisreeglite järgimise vajaduse mõistmist koolis ja väljaspool kooli;
- adekvaatse enesehinnangu ja teiste inimeste käitumise ja teguviiside hindamist.

1-2. klassis õpilased õpivad teiste inimestega vastastikuse suhtlemise lihtsamaid reegleid.

Õpilased:

- tutvuvad käitumisreeglitega klassis ja koolis;
- õpivad suhtlema ühistes mängudes vastavalt reeglitele;
- õpivad hindama oma kodu ja perekonda;
- õpivad arvestama teiste inimestega (kodus ja koolis);
- mõistavad erinevust isiklike, võõraste ja ühiste asjade vahel;
- õpivad eristama mõisteid korralikult – korratult, puhtalt-lohakat; viisakalt-ebaviisakalt.

3-5. klassis on antud teema tundmaõppimine suunatud õpilase kui isiksuse tunnetamisele.

Õpilastel kujundatakse:

- väärtusi oma ja ümbritsevate inimeste elust;
- adekvaatset enesehinnangut;
- teadmisi viisaka käitumise normidest koolis, kodus ja külas;
- oskust hinnata teiste inimeste abi ja arvestada nende huve nii koolis kui kodus;
- väärtuselist ettekujutust Eestist kui oma kodumaast.

6-7. klassis jätkub adekvaatse enesehinnangu kujundamine ja õpilase kui võrdõigusliku inimese kasvatamine, üldkehtivaid kõlblusnorme järgides.

Õpilasel kujundatakse:

- oma positiivsete ja negatiivsete iseloomuomaduste teadvustamine;
- empaatiavõime ümbritseva suhtes;
- oma kohustuste ja vastutuse mõistmine seoses õppetööga;
- oskust õpetaja abiga võrrelda ja hinnata iseenda ja oma eakaaslaste emotsionaalset seisundit ja käitumist (eesmärk, tingimused, põhjused, tagajärjed);
- vabandamise mõistmine kui oma süü ülestunnistamine ja kahetsemine tehtu pärast;
- oskust järgida ühiskonnas kehtivaid reegleid.

8-9. klassis laienevad, süvenevad ja kinnistuvad varem omandatud teadmised antud teema raames. Peale selle on antud teema tundmaõppimine suunatud kõlblusnormide ja väärtuste elementaarsele analüüsile, üldkehtivate eetikanormide arutelule.

Õpilasel kujundatakse:

- moraalimõiste tunnetamist vastastikuste sidemete kaudu: süü – häbi – südametunnistus – moraal;
- lugupidavat suhtumist erinevatest rahvustest ja usutunnistusega inimestesse;
- oskust võrrelda õpetaja abiga erinevaid vaatekohti ja põhjendada oma seisukohti, suhtudes lugupidavalt teiste inimeste arvamustesse.

5.7 Kodanikuinitsiatiiv ja ettevõtlikkus

Antud teema tundmaõppimine eeldab õpilastes enda tunnetamise kujundamist ühiskonnaliikmena ja kodukoha kultuurilise mineviku elementaarset mõistmist ning ettekujutuse saamist Eesti Vabariigi riigistruktuurist.

Õpilastes kujundatakse ettekujutust:

- ühiskonna ülesehitamise demokraatlikest põhimõtetest;
- iga ühiskonnaliikme põhilistest kodanikuõigustest ja -kohustustest;
- oma rahvuslikust kuuluvusest ja vajadusest tolerantset suhtuda teistest rahvustest ja kultuuridest inimestesse;
- kodukoha kultuurilistest ja ajaloolistest traditsioonidest.

1-2. klassis kujundatakse õpilastes lihtsamad ettekujutused ühiskonnast ja inimeste omavahelistest seostest.

Õpilased:

- tutvuvad Eesti Vabariigi riikliku ja rahvusliku sümbolikaaga;

- teadvustavad oma rahvuslikku kuuluvust;
- õpivad looma suhteid oma eakaaslaste ja täiskasvanutega.

3-5. klassis kujundatakse mõisteid õpilaste kultuurilisest kuuluvusest ja oma kuuluvuse tunnetamisest eesti ühiskonda.

Õpilastes kasvatatakse:

- lugupidamist oma kodumaasse ja Eesti riiki;
- lugupidamist oma kultuuritraditsioonidesse;
- positiivset suhtumist ühiskasulikesse üritustesse;
- iseenda kui ühiskonnaliikme elementaarne tunnetamine.

6-7. klassis õpilased tutvuvad Eesti riigi ülesehitamise põhialustega; õpilastes ergutatakse ettevõtlikkuse arendamist ja pakutakse võimalusi osaleda ühiskasulikes töödes.

Õpilastele antakse elementaarsed ettekujutused:

- äritegevusest (esemete valmistamine näituste ja väljamüükide jaoks);
- EV administratiivjaotusest ja kohalikest omavalitsustest;
- ühiskonna eksisteerimise põhimõtetest -mehhanismidest.

8-9. klassis laienevad ja süvenevad varemsaadud teadmised, samuti kujundatakse elementaarsed ettekujutused Eestist kui Euroopa Liidu ja maailmaühenduse ühest koostisosast. Õpilased:

- teavad kodaniku põhiõigusi ja -kohustusi;
- tutvuvad erinevate sotsiaalsete gruppidega ja sotsiaalse kihistumise põhjustega;
- tutvuvad kõige tähtsamate ajalooliste sündmustega ja Eesti sidemetega Euroopa ja maailmaga;
- saavad ettekujutuse ühiskonna erinevate sektorite tegevusest (kommerts-, tulutoovast ja mittetulutoovast);
- teavad riigi juhtimise põhimehhanisme (võimu harudest ja põhiparteidest);
- tunnetavad endid osana Eestist, Euroopa Liidust ja maailmast.

5.8 Kultuuriline identsus

Käesolev läbiv teema on suunatud üldkehtivate kultuuriliste normide ja väärtuste kasvatamisele.

Õpilastele antakse ettekujutus:

- maailma- ja rahvuskultuurist;
- kultuuriliste ettekujutuste muutumisest ajas;
- kultuuri mitmekesisusest (professionaalne, noorsoo, subkultuur);
- kultuuridevahelise suhtlemise tähtsuse mõistmisest.

1-2. klassis kasvatatakse õpilastes meie kultuuriruumis igapäevaseid üldkehtivaid käitumisosi; toetudes õpilastel juba olemasolevatele elulistele kogemustele.

Õpilastes kujundatakse:

- üldkehtivate käitumisnormide kasutamisoskust ühiskonnas;
- oskust hinnata ja kontrollida õpetaja abiga oma emotsionaalset seisundit ja igapäevast käitumist.

3-5. klassis kujundatakse üldist ettekujutust rahvuskultuurist ja selle põimumisest kodukoha kultuuriga.

Õpilased:

- teadvustavad oma rahvuslikku kuuluvust;
- tutvuvad kodukoha traditsioonide ja tavadega.

6-7. klassis kujundatakse prioriteete positiivselt vastavalt nende kohale erinevate kultuuride ja inimeste suhtes.

Õpilased:

- saavad ettekujutuse kultuuride mitmekesisusest;
- õpivad lugu pidama oma rahvus- ja kodukoha kultuuri kommetest ja traditsioonidest;
- mõistavad oma rahvuskultuuri põimumise vajadust kodukoha kultuuriga.

8-9. klassis viiakse õpilased selle mõistmisele, et teadmised oma rahvuskultuurist ja kodukoha kultuurist ja oskust neid kasutada praktikas, laiendavad võimalusi luua erinevaid kontakte, näiteks, osalemiseks kooli-, linna-, vabariiklikes ja rahvusvahelistes projektides. Õpilased:

- hindavad rahvuskultuuri ja kultuuride mitmekesisust;
- tolerantset suhtumist teistesse rahvustesse ja nende kultuuri;
- on valmis esindama oma rahvus- ja kodukoha kultuuri erineva tasemega üritustel.

11. TOIMETULEKUÕPE

Õppe- ja kasvatuseesmärgid

1.1. Toimetulekuõppe põhiülesanne on toetada õpilase arengut ning tema kujunemist Eesti kodanikuks, kes tuleb eluga toime tuttavates tingimustes, teeb võimetekohast praktilist tööd ja teab oma kuulumisest oma rahva ja Eesti kodanike hulka.

1.2. Toimetulekuõppe üldeesmärk on aidata kujuneda isiksusel, kes vastavalt oma võimetele:

- teadvustab ennast (MINA) ja kaasinimesi (MINA–MEIE–TEISED), on teadlik nende erisuste ja eri kultuuride võimalikkusest, eristab kuuluvust OMA–VÕÕRAS–ÜHINE;
- suhtub positiivselt iseendasse, oma perekonda, kaaslastesse ja kodumaasse, järgib võimetekohaselt õigusnorme, hoidub vägivallast;
- järgib võimetekohaselt oma tervise ja looduse hoidmise põhimõtteid;
- orienteerub keskkonnas ja igapäevastes toimingutes, tegutseb tuttavates situatsioonides, hoidub teadaolevatest ohtudest ja küsib vajaduse korral abi;
- valdab järgmisi elementaarskusi: vaatlemine, kuulamine;
- mõistab talle suunatud kohandatud kõnet ja/või alternatiivseid väljendusvahendeid;
- väljendab arusaadavalt oma soove/vajadusi omandatud keeleüksuste ja/või alternatiivsete väljendusvahendite abil;
- tuleb toime võimetele vastavate lugemis-, kirjutamis- ja arvutamisesannetega;
- mõistab töö vajalikkust, valdab baasoskusi, suudab tööaja jooksul alluda töödistsipliinile;
- teeb jõukohast tööd, on valmis jätkuõppeks.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

2.1. Toimetulekuõppes lähtutakse põhimõtetest, mille kohaselt igapäev peab olema võimalus saada haridust vastavalt oma võimetele. Õppekorralduses ja õppesisu valikul lähtutakse iga õpilase arengutasemest valdkonniti, arvestatakse õpilaste potentsiaalseid võimeid ja teisi individuaalseid iseärasusi.

2.2. Toimetulekuõppes ja igapäevastes koolisuhetes peetakse oluliseks samu humanistlikke seisukohti, enam pööratakse tähelepanu oma võimaluste ja piirangute teadvustamisele, sallivusele erinevuste suhtes ning kaaslaste erivajaduse mõistmisele.

2.3. Õppekava taotleb iga õpilase arengu toetamist: lapse arengupuute ületamiseks või

vähendamiseks rakendatakse temale sobilikke eripedagoogilisi meetodeid. Arendamine toimub iga lapse arengutaseme ja arenguvõimaluste hindamise alusel.

Õppetöö kavandamisel arvestatakse nii klassi tervikuna, puude struktuurist tulenevaid õpilasarühmi klassis kui ka iga õpilast individuaalselt. Õppeülesanded valitakse õpilase potentsiaalset arengut arvestades: need nõuavad pingutust, kuid abi korral on jõukohased. Arendamist vajavad toimetulekuõppel oleva õpilase psüühika, isiksuseomadused ning tegevusvaldkonnad: tunnetustegevus (tähelepanu, tajus, mälu, mõtlemine); suhtlemisvahendid ja suhtlemine; tunde- ja tahtevald; psühhomotoorika; hinnangud ja hoiakud jne. Õpetamise tulemusel kujunevad ajus kompensatsioonimehhanismid – muutub ja täiustub kahjustatud (alaarenenud) funktsionaalsüsteemide talitlus, hakkavad arenema mõned puuduvad süsteemid. Eesmärk on kujundada organismi funktsioonid võimalikult iseseisvaks toimetulekuks sotsiaalses keskkonnas. Üldised arengueesmärgid konkretiseeritakse individuaalsetes õppekavades, mille koostamisel arvestatakse ka isiklikke rehabilitatsiooniplaane.

2.4. Õpetamine ja kasvatamine toimub jõukohase praktilise tegevuse protsessis, millega kaasneb õpilastele mõistetav verbaalne teave. Eesmärk on, et õpilased omandaksid jõukohased praktilised oskused ja selleks vajalikud minimaalsed teadmised igapäevastes korduvates situatsioonides toimetulekuks. Elus toimetuleku oskuste kujundamisel on olulisemad elu- ja toimetulekuõpe ning tööõpe (kunst ja käeline tegevus). Toimetuleku eelduseks oleva mootorika arendamine toimub peamiselt rütmika ja kehalise kasvatus tundides, pikapäevarühmas ning klassi- ja koolivälises tegevuses. Oma ja teiste tegevust, sh käitumisele võimalikult adekvaatse hinnangu andmist, kujundatakse pidevalt, rõhutatakse positiivset ja suunatakse otsima eksimuse parandamise võimalusi.

2.5. Õppimine toimub võimalikult reaalses keskkonnas. Toimetulekuõpe suunab õpilast täitma korduvates situatsioonides praktilisi ülesandeid koostegevuses ja eeskujuga järgi, rakendama omandatud oskusi näidise ja lihtsa suulise korralduse alusel. Õpilased võtavad võimetekohaselt osa oma tegevuse kavandamisest ja tulemuse hindamisest.

Õpilase tähelepanu tuleb lõpptulemuse saavutamiseks suunata iga osatoiminguga tähtsusele.

Õpilaste aktiveerimine eeldab nende psüühilisele arengule vastavate tegevuste valikut, jõukohast õpitegevust, konkreetset ja arusaadavat eesmärgiseadet, õpilaste tegevuse pidevat stimuleerimist ja edusammudele hinnangu andmist. Tähtsustatakse õpilase huvi kujundamist võimalikult iseseisvalt tegutsemiseks.

2.6. Oluline on õpetaja ja õpilase positiivne ühistegevus, õpilase tegevus potentsiaalses arenguvallas, abi täpne reguleerimine. Õpioskuste kujundamist soodustavad kõigi pedagoogide ja lastevanemate ühised nõudmised ja samalaadne abi. Toimingute struktuuri omandamine

toimub minimaalsete tegevussammude ja osaoskuste kaupa, omandatud osatoimingud ühendatakse ahelaks.

2.7. Kooli õppekava rakendamisel ja arendamisel arvestatakse konkreetse klassi õpilastega. Tähtis on koostöö eripedagoogide, õpetajate, lapsevanematega, kutseõppe korraldajatega, linna esindajatega ning vajaduse korral spetsialistidega väljastpoolt kooli.

2.8. Praktilise tegevuse baasil areneb suhtlemine ja kogemustele (mälu kujutlustele) toetuv vaimne tegevus, kujunevad tunnetustegevuse elementaarsed oskused.

2.9. Õppe- ja kasvatusprotsessi käigus õpivad õpilased oma võimetele vastavalt:

- kasutama olemasolevaid teadmisi ja oskusi varieeruvates tingimustes;
- küsima ja uusi oskusi omandama;
- tegutsema;
- kasutama oma kaemuslik-kujundilist intellekti, reguleerima emotsioone lähtuvalt oma intellekti arengust;
- konstrueerima eeskuju ja näidise alusel;
  - võrdlema oma tegevuse tulemust etaloniga;
- õppima koostegevuses või juhendatult koos teistega, õppima jälgima kaaslaste ja oma tegevust ning hindama saavutatud tulemust;
- lahendama praktilisi probleeme ja tegema valikuid.

Õppekorraldus

3.1. Toimetulekuõppel olevatele õpilastele koostatakse individuaalne õppekava, milles keskendutakse ainekavades märgitud tegevustele ja teemadele.

3.2. Õppe ja kasvatustöös kasutatakse aktiivselt väljaspool kooli toimuvaid üritusi, sh projekt-, õues- ja muuseumiõppetunnid ning ekskursioonid ja õppekäigud.

Ürituste nimekiri ja selleks vajalik aeg määratletakse ainekavades ja õpetaja töökavades, arvestades „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses” sätestatud nõudeid õppeaasta pikkusele, õpilase suurima nädalakoormuse piiranguid ning punktis 4.6 toodud tunnijaotusplaani.

3.3. Lapsevanema poolt hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal esitatud põhjendatud taotluse alusel võib õppenõukogu otsusega pikendada õpilase õppeaega kahe õppeaasta võrra kuni 32 nädalatunni ulatuses igal õppeaastal. Täiendavate õppeaastate kohustuslike ja valikainete kohta koostatakse jätkuvalt õpilasele individuaalne õppekava. Pikendatud õppeajal keskendutakse toimetulekuõppe õpitulemuste saavutamisele, igapäevases elus vajalike praktiliste oskuste arendamisele ja eelkutsealasele ettevalmistusele.

3.4. 1.–2. klassis jaguneb õpetus tegevusvaldkondadeks, 3. klassist kuni põhikooli lõpetamiseni õppeaineteks, mis realiseeritakse üldõpetuse põhimõttel. Õpet traditsioonilise ainetunnina ei korraldata, vaid keskendutakse ainekavades märgitud tegevustele ja koolis vastuvõetavatele nädalateemadele, mille nimekiri arutletakse läbi õppenõukogus. Õppe- ja kasvatuskorralduse põhivorm on õppetund. Õppetunnid toimuvad koolis või väljaspool kooli ekskursiooni või õppekäiguna.

3.5. Õppeained jagunevad kohustuslikeks õppeaineteks ja valikõppeaineteks.

3.6. Tunnijaotusplaan on järgmine:

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Pikendatud aeg
Elu- ja toimetulekuõpe	4	5	5	5	7	6	6	6	6	4
Vene keel	4	5	6	6	6	6	6	6	6	3
Matemaatika	2	3	4	4	5	4	4	4	4	2
Kunst ja käeline tegevus	5	5	5	5	5	2	2	2	2	2
Muusikaõpetus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Tööõpe						5	5	5	5	
Kehaline kasvatus	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Rütmika	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
Valikained						2	2	4	4	16
Nädalakoormus	20	23	25	25	28	30	30	32	32	32

3.7 Koolis õpetatakse järgmisi valikaineid:

6.-9. klassides - keraamika – 2t, 8.-9. kl.- loovtegevus- 2t

Pikendatud aeg - 16t: keraamika – 2t, loovtegevus (poisid/ tüdrukud) - 4t, telgedel kudumine – 2t, kodumajandus - 7t, arvutiõpetus -1t

3.8. Kehalise kasvatus tunnid korraldatakse alates 4. klassist poistele ja tüdrukutele eraldi.

Juhul, kui õpirühma suurus on vähem kui 3 last, moodustatakse liitühmad.

3.9. Õppematerjalid valitakse ja koostatakse toimetulekuõppe üldosa ja ainekavade sisu ning nõudeid arvestades. Arvestatakse mõõduka intellektipuudega vastavas vanuses lapse psüühika, tegevuse ja suhtlemise tüüpilisi iseärasusi, individuaalse võimekuse ja iseärasuste variatiivsust. Oluliseks tuleb pidada tajutava õppematerjali konkretiseerimise ja diferentseerimise võimalusi, mis loob baasi võimetele vastavaks rühmitamiseks. Kasutatakse arekeelseid tekste, graafilist

materjali.

3.10. Õppeülesannete raskusastet reguleeritakse õpioskuse omandamise etappe ja õppematerjali sisulist keerukust arvestades. Esitatakse võimalused õpitoimingu variatiivseks sooritamiseks: praktiliselt või materialiseeritult, visuaalselt, verbaalselt ja kombineeritult.

3.11 Koolis kasutatakse eesti keele õpetamist teise keelena lõimituna teiste õppeainetega – st toimub praktiline kõnearendus hommikuse ringi-, rütmika-, muusikaõpetuse-, elu- ja toimetulekuõppe-, eelkutse tundides. Vastav nimekiri koostatakse ja seda arutletakse iga õppeaasta alguses õppenõukogus.

3.12 Ühe õpilase õpetamisele keskendatud õppe puhul kool koostab eraldi tunnijaotusplaani vastavalt konkreetsete laste vajadustele ja isikupärasustele, mida arutletakse õppenõukogus.

Hindamine

4.1. Õppimise potentsiaalne edukus sõltub toimetulekuõppes õppiva õpilase intellektipuude sügavusest ja lokaalsete anatoomiliste kahjustuste esinemisest, reaalne edukus aga tema individuaalseid iseärasusi arvestavast õpikeskkonnast. Õpilasel peab olema võimalus saada jõukohases töös võimetekohase osalemise ning töö tulemuse kohta konkreetne positiivne hinnang.

4.2. Hindamine toimetulekuõppes toimub õpilasele koostatud individuaalse õppekava nõuete alusel. Õpieesmärkide saavutamise taset hinnatakse sõnaliste hinnangutega.

4.3. Hinnangu põhieesmärkidena kohaldatakse „Põhikooli- ja gümnaasiumiseaduses” sätestatud eesmärgid, rõhutades seejuures, et hindamise eesmärgiks on:

- motiveerida õpilasi õpiülesandeid sooritama ja märkama oma tulemuse vastavust näidisele või etalonile;
- mõjutada õpilase võimalikult adekvaatse enesehinnangu kujunemist;
- suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja potentsiaalse arengu toetamisel;
- anda õpilasele, õpetajale, kooli juhtkonnale, lapsevanemale (eestkostjale, hooldajale) teavet õpilase arengudünaamikast.

4.4. Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega „tuleb toime”, „tuleb toime sõnalise abiga”, „tuleb toime näidise või eeskuju järgi”, „tuleb toime koostegevuses”, „tuleb toime füüsilise abiga” ja „ei tule toime”.

Hinnang „ei tule toime” viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.

4.5. Õpetaja teeb lapse arengu kohta märkmeid, hinnates õpilase tulemusi lähtuvalt

samalaadsete õpiülesannete keerukusest. Antud hinnangud antakse õpilastele suuliselt ja vähemalt kaks korda kuus kantakse individuaalõppekava vaatluslehele. Märkmete alusel korrigeeritakse vajaduse korral individuaalset õppekava.

4.6. Kaks korda aastas antakse õpilasele kokkuvõtvad sõnalised hinnangud. Kokkuvõtva hindamise tulemused poolaasta või aasta lõpus sisaldavad endas õpilase arengu kirjeldust, tema osavõtutaset õppeprotsessist, antud kooliastme õppeoskuste ja kompetentsi kujundamist. Esiplaanile seatakse õpilaste edusammud, samuti pööratakse tähelepanu individuaalses õppekavas sätestatud eesmärkidele ja tegevustele. Sõnalised kokkuvõtvad hinnangud kantakse individuaalsesse õppekavasse, klassitunnistusele ja arutletakse ümarlaul.

4.7. Kõik toimetulekuõppe õpilased viiakse üle järgmisse klassi.

4.8 Käitumise ja hoolsuse hindamise eesmärk on suunata õpilast järgima üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täitma kooli kodukorra nõudeid; motiveerida õpilast hoolikalt täitma õppeülesandeid.

4.9 Käitumishinde panekul on aluseks kooli kodukorrast kinnipidamine, samuti üldkehtivate käitumis- ja eetikanormide järgimine õppeprotsessi jooksul.

4.10 Hoolsusehinde panekul on aluseks õpilase suhtumine oma õppeülesannete täitmisse: kohusetundlikkus, tööarmastus ja järjepidevus õppeülesannete täitmisel.

4.11 Käitumist ja hoolsust hinnatakse kaks korda aastas hinnetega „hea” ja „rahuldav”.

4.12 Käitumishindega hea hinnatakse õpilast, kes järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täidab kooli kodukorra nõudeid.

4.13 Käitumishindega rahuldav hinnatakse õpilast, kes üldiselt järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täidab kooli kodukorra nõudeid, kuid kellel on esinenud eksimusi.

4.14 Hoolsushindega hea hinnatakse õpilast, kes suhtub õppeülesannetes kohusetundlikult, on töökas ja järjekindel õppeülesannete täitmisel, hoolikas ning õpib võimetekohaselt.

4.15 Hoolsushindega rahuldav hinnatakse õpilast, kes üldiselt täidab oma õppeülesandeid, kuid ei ole piisavalt töökas ja järjekindel õppeülesannete täitmisel ega õpi oma tegelike võimete kohaselt.

4.16 Hinde vaidlustamine ja vaidlusküsimuste lahendamine

- Õpilastel ja nende vanematel on õigus vaidlustada hindeid ja sõnalisi hinnanguid kümne päeva jooksul peale nende teatavakstegemist.
- Õpilase hindamisega seotud vaidlusküsimusi lahendab kool lapsevanema põhjendatud kirjaliku taotluse alusel. Oma otsusest teavitab kool lapsevanemaid kirjalikult 5 (viie) tööpäeva jooksul peale otsuse vastuvõtmist.

Läbivad teemad

5.1 Elukestev õpe ja karjääri planeerimine

Käesolev läbiv teema on kasutusel kogu koolis õppimise perioodil. Õpilasel kujundatakse ja arendatakse oskusi ja vilumusi, mis võimaldavad sotsiaalselt adapteeruda ühiskonnas, töö-, sotsiaal- või päevakeskuses; arenevad kommunikatsiooni ja koostöö oskused; kujunevad teadmised erinevatest elukutsetest ja oskus iseseisvalt toime tulla igapäevatoimetustega.

Esimesel kooliastmel kujuneb õpilastel positiivne suhtumine õppimisse.

Õpilane:

- õpib ennast määratlema perekonnaliikme ja õpilasena;
- tegeleb tuttavate esemete ja õppevahenditega vastavalt nende ülesandele;
- õpib valdama esmaseid iseteenindamisoskusi;
- õpib orienteeruma oma lähimas ümbruskonnas;
- osaleb ühistes mängudes ja üritustel;
- õpib ennast, oma palveid ja soove arusaadavalt väljendama;
- õpib oma tegevust hindama põhimõttel TOHIB – EI TOHI.

Teisel kooliastmel on õpetamine suunatud sotsiaalsete ja igapäevaoskuste arendamisele, tunnetades õpilase huve ja võimalusi.

Õpilane:

- õpib korras hoidma oma koolitarbeid, oma töökohta; eristama oma ja võõraid asju;
- õpib alustatud tegevust lõpuni viima;
- õpib eristama oma ja ümbritsevate inimeste emotsioone ja reguleerima oma käitumist;
- hindama tegevust printsiibil ÕIGE – VALE, VÕIB – EI TOHI, PEAN – TAHAN – EI TAHA, MEELDIB – EI MEELDI;
- osaleb dialoogis, kasutades verbaalseid ja mitteverbaalseid suhtlemisvahendeid;
- tutvub erinevate elukutsetega;
- teeb lihtsamaid köögitöid ja võtab osa klassi koristamisest;
- osutab jõukohast abi oma klassikaaslastele;
- võtab osa kollektiivsest tööst, täites talle antud ülesandeid.

Kolmandal kooliastmel ja pikendatud õppel on õpetamine suunatud teadmiste kinnistamisele:

- iseteenindamise oskused, majapidamistööd kodus ja õues;

- tööoskused elementaarsete töövahenditega, tulenevalt nende funktsioonist ja tegevuse eesmärkidest;
- oskused leida tegevust vabal ajal, võtta jõukohaselt osa ühisüritustest;
- kollektiivse töö oskused;
- oskused planeerida oma päevatööd;
- oskused orienteeruda makrosotsiaalses ümbruskonnas informatiivsete ja tingmärkide järgi;
- teadmised edasiõppimise ja tööleidmise võimalustest töö-, sotsiaal- ja päevakeskustes.

5.2 Keskkond ja pidev arenemine

Käesolev läbiv teema on suunatud isiksuse kujundamisele, kes hoolitseb ümbritseva keskkonna eest, mõistab looduse ja selle varade säilitamise vajadust.

Õppimine on suunatud:

- looduse tundmaõppimise võime arendamisele selle eri vormides ja ilmingutes, orienteeruda neis ja kohanduda nendega;
- loodusnähtuste omavaheliste seoste mõistmisele;
- sotsiaalse kogemuse avardamisele ja rikastamisele;
- ümbritsevas looduses orienteerumisoskuse kujundamisele;
- oskuse kujundamisele kasutada ümbritsevaid objekte ja neisse säästlikult suhtuda.

Esimesel kooliastmel toetatakse igapäevasele kogemusele suhtlemisel loodusobjektidesse.

Õpilasel kujundatakse:

- esmased teadmised elus- ja eluta loodusest;
- oskust orienteeruda kodu ja kooli ümbruses;
- ettekujutusi esemete vormist, värvist ja suurusest;
- elementaarseid oskusi töötamiseks looduslike materjalidega.

Teisel kooliastmel on õpetamise põhiülesandeks ettekujutuste avardamine ümbritseva maailma mitmekesisusest, praktiliste oskuste süsteemi arendamine orienteerumiseks ümbritsevas maailmas ja vastastikuseks koostööks selle objektidega ning ümbritseva keskkonna objektide poolse potentsiaalse ohu määratlemiseks.

Õpilane:

- tutvub elus- ja eluta looduse objektide tähendusega;
- lahendab igapäevaseid ülesandeid hulkade ühendamiseks, osade eraldamiseks ja nende võrdlemiseks;

- õpib kirjeldama lihtsaid loodusobjekte erinevate kujutusvahendite abil;
- õpib järgima käitumisreegleid suhtlemisel/ koostöös ümbritseva keskkonna objektidega.

Õpetamise eesmärgiks kolmandal kooliastmel ja pikendatud õppel on ümbritseva maailma tervikliku tajumise kujundamine, ettekujutuste saamine ökoloogiast ja loodusvarade kokkuhoiust.

Õpilane õpib:

- kokkuhoidlikult kasutama loodusvarasid;
- määratlema vee, õhu ja maapinna saastumise allikaid/ põhjusi;
- sorteerima prügi;
- järgima puhtust ja korda oma lähimas ümbruses ja üldkasutatavates kohtades;
- kasvatama toataimi, hoolitsema aiamaa ja õue taimede eest;
- hindama oma tegevust kasutoomise – kahju tekitamise vaatekohast põhimõttel:
- VÕIB – EI TOHI.

5.3 Kodanikuinitsiatiiv ja ettevõtlus

Käesolev läbiv teema eeldab õpilastel sotsiaalselt vastuvõetava käitumise kujundamist ja adapteerimisoskust ümbritsevate tingimustega kohanemiseks. Õppekava sisaldab sotsiaalset pädevust erinevate sotsiaalsete sfääride suhtes: perekond, kool, lähim ümbruskond. Õpilase areng on suunatud oskusele väljendada oma tundeid ja soove, mõista oma emotsioone; reguleerida oma käitumist, vältides konfliktsituatsioone; võtta osa kollektiivsest ja partnerite vahelisest koostööst, sõlmida partnerlussuhteid.

Esimesel kooliastmel on õpetamine keskendatud elementaarsete suhtlemisoskuste kujundamisele eakaaslaste ja täiskasvanutega, adekvaatsele käitumisele erinevates situatsioonides.

Õpilane õpib:

- määratlema ennast õpilasena;
- orienteeruma lähimas ümbruses;
- osa võtma ühistest mängudest ja üritustest;
- järgima käitumisreegleid lähedaste ja tundmatute inimestega;
- väljendama oma tundeid ja mõistma teiste tundeid ja emotsioone.

Teisel kooliastmel omandab õpilane iseseisva töötamise oskusi; õpib initsiatiivi üles näitama; alustatud tegevust lõpule viima; osa võtma kollektiivsest tööst ja täitma selles talle antud osa.

Õpilane õpib:

- seostama ennast kindla grupiga;
- tunnetama ennast teatud linna elaniku ja maa kodanikuna;
- orienteeruma isiklikes andmetes;
- valima endale tegevust väljapakutud variantidest;
- osa võtma pidude ja projektiürituste ettevalmistamisest ja läbiviimisest;
- käituma vastavalt käitumisreeglitele üldkasutatavates kohtades;
- hoiduma silmnähtavast ohust ja pöörduma abi järele.

Kolmandal kooliastmel ja pikendatud õppel õpilane tutvub riigiasutuste ja sotsiaalkeskuste tegevusega, saab elementaarsed teadmised majandusest, eelarvest ja selle planeerimisest.

Õpilane:

- külastab erinevaid riigiasutusi ja sotsiaalkeskusi;
- orienteerub riigisümboolikas;
- lahendab lihtsaid elulisi ülesandeid, mis on seotud erinevate arvutuste ja mõõtmistega;
- teeb juhendamisel majandustöid ja lihtsaid töid õues ja aiamaal;
- palub vajadusel abi;
- võtab jõukohaselt osa kollektiivsest tööst;
- võtab osa tegevusplaani koostamisest ja järgib seda;
- orienteerub põhilistes isikut tõendavates dokumentides.

5.4 Kultuuriline identiteet

Käesolev läbiv teema peab silmas kultuurilise kogemuse kujundamist, mis on rajatud headele emotsionaalsetele üleelamistele; vastastikuse koostöö piiride laiendamist õpilase ja teda ümbritseva sotsiaalkultuurilise keskkonna vahel.

Õpetamine on suunatud tutvumisele:

- eesti ja vene rahvuskultuuriga, selle tavade ja traditsioonidega;
- Tallinna ja Eesti vaatamisväärsustega ja kultuurilise pärandiga;
- eesti ja vene kunsti ja rahvaloominguga.

Kõikidel kooliastmetel õpilane külastab erinevaid teatrietendusi, muuseume ja näitusi.

Esimesel kooliastmel pööratakse põhitähelepanu tutvumisele suulise rahvakunstiga ja oskusele väljendada oma põhilisi tundeid ja emotsioone.

Õpilane:

- õpib kuulama laulude, luuletuste ja jutustuste sõnu;

- õpib täide viima laulude ja luuletuste liigutusinstseneeringuid;
- väljendama miimikaga oma emotsioone ja tundeid;
- õpib tundma Eesti rahvussümboolikat ja -pidusid;
- võtab osa pidudest ja kooliüritustest.

Teisel kooliastmel kujuneb positiivne suhtumine kultuuriväärtustesse; saadakse ettekujutus vanuselistest iseärasustest ja inimeste välisilmest, inimeste elust vanal ajal ja praegu.

Õpilane:

- õpib väljendama oma tegevust ja olukordi pantomiimi abil;
- osaleb muinasjuttude ja jutustuste dramatiseeringutes;
- õpib väljendama oma suhtumist tegudesse ja olukordadesse;
- tutvub Eesti riigi sümboolika ja Tallinna linna põhiliste vaatamisväärsustega;
- tutvub riiklike ja rahvuspühadega, nende kommete ja traditsioonidega;
- tutvub eesti rahvamuinasjuttudega;
- tutvub inimelu vanuseliste etappidega, rasside erinevustega, vana-aja eluolustikuga;
- õpib tundma käitumisreegleid kultuuriasutustes;
- eristab vene ja eesti rahvatantse ja -mänge;
- tutvub eesti keele elementaarsete käibe- ja olmeliste väljenditega.

Kolmandal kooliastmel ja pikendatud õppel süvenevad teadmised vene ja eesti rahvusliku kultuuri iseärasustest. Õpilastele pakutakse erinevaid võimalusi saada kogemusi ja teadmisi teiste rahvaste kultuuridest. Nad võtavad osa erinevatest kultuuriprojektidest ja –üritustest. Suureneb eesti keele aktiivne ja passiivne sõnavara.

Õpilane:

- tutvub kujutava ja rahvakunsti erinevate liikidega ;
- tutvub maalikunsti, skulptuuri ja arhitektuuri teostega;
- tutvub rahvaeeposega „Kalevipoeg”;
- tutvub vene ja eesti kultuuri väljapaistvate esindajatega;
- tutvub Eesti põhiliste vaatamisväärsustega;
- kinnistab teadmisi käitumisreeglitest kultuuriasutustes;
- külastab raamatukogusid, näitusi ja kultuuriüritusi;
- võtab osa etlejate, erinevate teoste instseneeringute ja dramatiseeringute konkurssidest;
- eristab vene ja eesti rahvatantse ja -mänge;
- võtab osa rahvuslike- ja riiklike pühade ettevalmistamisest ja läbiviimisest;
- mõistab ja kasutab eesti keele elementaarseid käibe- ja olmelisi väljendeid.

5.5 Infokeskkond

Käesoleva läbiv teema on suunatud kommunikatiivsete oskuste arendamisele, makrosotsiaalses ümbruskonnas orienteerumise oskuse ja igapäevaküsimuste lahendamisoskuse kujundamisele, mis on seotud informatsiooni saamise ja edastamisega vastavalt olukorrale.

Õpilane õpib:

- väljendama ennast ja oma soove arusaadaval viisil;
- orienteeruma erinevate informatsiooniliste märkide järgi;
- pöörduma abi ja informatsiooni saamiseks vajalikesse ametiasutustesse.

Esimesel kooliastmel pööratakse põhitähelepanu üldiste kõneoskuste arendamisele, pöörduva kõne mõistmisele, verbaalsete ja mitteverbaalsete suhtlemisvahendite kasutamisele.

Õpilane õpib:

- toime tulema igapäevategevusega osalisel abistamisel;
- mõistma ja täitma lühikesi korraldusi, väljendama oma soove ja palveid arusaadaval kujul, reageerima oma nimele;
- orienteeruma oma lähimas ümbruskonnas;
- ära tundma/ nimetama fotode/ piltide/ piktogrammide järgi ümbritseva maailma tuttavaid esemeid;
- jälgima kultuuriobjekte ekskursioonidel ja jalutuskäikudel ;
- orienteeruma kooliruumides informatsiooniliste märkide järgi.

Teisel kooliastmel kujundatakse mõistet privaatriimide ja territooriumidest, oskust hinnata oma tegevust põhimõttel: VÕIB – EI TOHI, VASTUVÕETAV – KEELATUD, oskust orienteeruda erinevate märkide ja viitade järgi.

Õpilane õpib:

- iseseisvalt kokku korjama mänguasju ja õppevahendeid informatsiooniliste märkide järgi;
- ära tundma ja orienteeruma liiklusmärkide järgi, leidma üles vajaliku ühistranspordi peatuse;
- oskama kasutada olmetehnikat ja elektriseadmeid elementaarsete tööde tegemiseks vastavalt nende määratlusele;
- orienteeruma kauplustes ja nende erinevates osakondades;
- eristama puhastusvahendite tinglikku märgistust;
- valima toiduaineid tehnoloogilise kaardi järgi.

Kolmandal kooliastmel ja pikendatud õppel pööratakse põhitähelepanu tööoskuste kinnistamisele olmetehnikaga töötamisel, hoiatus- ja informatsiooniliste märkide järgimisele erinevates eluolukordades.

Õpilane:

- loeb põhiskeeme, jooniseid, tehnoloogilisi kaarte, retsepte;
- tegutseb vastavalt riitel, olmetehnikal, puhastusvahenditel olevatele põhitingmärkidele;
- osaleb oma tegevuse planeerimisel, kasutades piktogramme;
- määratleb ilma massiinformatsiooni järgi ;
- orienteerub kalendris, transpordi sõiduplaanis, telesaadete programmis;
- orienteerub teenindusettevõtete valdkonnas informatsiooniliste- ja tingmärkide järgi;
- kasutab reklaami ja orienteerub kauba hinnas ja maksumuses.

5.6 Tehnoloogia ja innovatsioon

Käesolev läbiv teema on suunatud elementaarsele arvuti-, interaktiivse tahvli, olmetehnika ja elektriseadmete kasutamise oskuse õpetamisele ja tervistsäästva režiimi hoidmisele.

Esimesel kooliastmel kujundatakse elementaarsed arvuti ja interaktiivse tahvli kasutamise oskused.

Õpilane:

- tutvub arvuti põhiosadega (monitor, protsessor, hiir);
- õpib arvutit sisse lülitama, diski sisse panema ja välja võtma;
- õpib arvutihiirt kasutama;
- mängib elementaarseid õpetavaid ja arendavaid arvutimänge;
- õpib liigutama objekte interaktiivsel tahvlil.

Teisel kooliastmel pööratakse tähelepanu praktiliste ülesannete täitmisele arvutis ja interaktiivsel tahvlil, samuti tutvumisele olmetehnika ja elektriseadmetega.

Õpilane:

- leiab klaviatuuril tähed, numbrid ja põhimärgid;
- kirjutab tähti/silpe/sõnu/ lauseid vastavalt näitele/ kuulmise järgi;
- arendab arvutimängude mängimise oskust;
- avab/sulgeb programmi, lülitab arvuti välja;
- kasutab olmetehnikat juhendamisel;
- tutvub ohutusreeglitega elektriseadmetega töötamisel;

- õpib kasutama raadiot ja telerit, magnetofoni, DVD-mängijat (hääletugevuse muutmine, programmide valik, puldi kasutamine).

Kolmandal kooliastmel ja pikendatud õppel õpilased kinnistavad oma kasutamisoskusi olmetehnikaga töötamisel, tutvuvad interneti võimalustega ja tervistsäästva režiimi põhinõuetega.

Õpilane:

- valmistab toitu, kasutades köögitehnikat;
- koristab ruume, kasutades olmetehnikat;
- järgib ohutusnõudeid elektriseadmetega töötamisel;
- õpib leidma internetis transpordi sõiduplaani, orienteeruma TV kavas;
- õpib ankeeti täitma/ testi tegema arvutis;
- koostab arvuti abil õnnitluskaarte ja joonistusi;
- leiab mänguportaaleid elektronaadressi järgi.

5.7 Tervis ja turvalisus

Käesolev läbiv teema on suunatud isiksuse kujundamisele, kes järgib tervislikku eluviisi ja hoolitseb oma turvalisuse eest.

Õpilasel kujundatakse:

- tervise valdkonnas:
  - ✓ teadmised oma kehast, selle vanuselistest muutustest ja sugulistest iseärasustest;
  - ✓ oskus järgida isikliku ja intiimhügieeni nõudeid;
  - ✓ teadmised tervisele kasulikest ja kahjulikest teguritest;
  - ✓ oskus pöörduda arstiabi saamiseks;
- turvalisuse valdkonnas:
  - ✓ teadmised käitumisreeglitest erinevates olukordades;
  - ✓ oskus hoiduda ohtlikest olukordadest ja kutsuda abi.

Esimesel kooliastmel kujundatakse esmased ettekujutused kehaosadest ja elementaarsed hügieeninõuete järgimise oskused, oskus järgida turvalisuse nõudeid koolis ja kodus.

Õpilane:

- näitab/ nimetab oma keha- ja näoosi, mänguasjadel, piltidel ja teistel inimestel;
- samastab ennast väliste tunnuste järgi;
- järgib ohutusreegleid transpordis, suhtlemisel tundmatute inimeste ja loomadega;
- järgib hügieenireegleid enne sööki ja peale tualeti kasutamist;

- järgib liiklusreegleid tänava ületamisel, tunneb valgusfoori.

Teisel kooliastmel kujundatakse ettekujutused tervislikust ja turvalisest eluviisist.

Õpilane:

- tutvub kehaosade ja tundeelundite ülesannetega; õpib teatama oma keha aistingutest;
- tutvub täiskasvanuks saamise tunnustega (teisejärgulised sugulised tunnused); tutvub sugudevahelise käitumisega;
- saab teadmisi tervisliku toitumise põhimõtetest ja keha karastamise viisidest; õpib üksteisest eristama kasulikke ja kahjulikke toiduaineid;
- järgib hügieenireegleid enne söömist ja peale tualetis käimist; värskete puuviljade, marjade, juurviljade söömisel.
- õpib järgima ohutu käitumise reegleid: tänaval, metsas, veekogu ääres, transpordis, suhtlemisel tundmatute inimeste ja loomadega, vihma, lumesaju, äikese, libeduse ajal ja päikese käes;
- õpib järgima ohutustehnikat, kasutades: teravaid, löike- või torkeesemeid, tuleohtlikke esemeid, elektriseadmeid; täitma tuleohutusreegleid;
- õpib hoiduma traumadest ja käitumist erinevate vigastuste puhul. Selgitab välja põhjused ja tagajärjed. Teab hädaabi numbrit - 112.

Kolmandal kooliastmel ja pikendatud õppel pööratakse põhitähelepanu teadmiste kinnistamisele ohutust elutegevusest.

Õpilane:

- saab elementaarseid teadmisi inimorganismist (siseorganid ja süsteemid);
- kinnistab ettekujutusi tervislikust eluviisist ja kahjulikest harjumustest ning õpib tegema õigeid valikuid;
- õpib märkama ohtlikke olukordi endale ja teistele, reageerima nendele ja abi kutsuma;
- õpib EI ütlema;
- kinnistab oma keha eest hoolitsemise ja tervise säilitamise oskusi ;
- õpib sõlmima ohutuid kontakte teiste inimestega;
- õpib järgima ohutustehnikat, kasutades: tuleohtlikke esemeid, elektriseadmeid, ravipreparaate, olmekeemiat; täitma tuleohutusnõudeid;
- järgib ohutu liiklemise ja õige käitumise reegleid erinevate vigastuste korral;
- õpib telefoni kasutama õppetelefoni baasil: valima hädaabi numbrit – 112 ja vajaliku informatsiooni edastamist.

5.8 Väärtused, moraal ja kõlblus

Käesolev läbiv teema annab võimaluse kujundada isiksust, kes oskab õigesti käituda erinevates olukordades, järgides käitumis-, viisakus-, eetika- ja moraalireegleid.

Esimesel kooliastmel kujundatakse ettekujutused endast kui klassikollektiivi liikmest, kes peab kinni pidama kehtestatud suhtlemis- ja käitumisreeglitest.

Õpilane:

- omandab käitumisnõuded koolis ja suhtlemisreeglid eakaaslaste ja täiskasvanutega;
- omandab mõisted VÕIB – EI TOHI, MINU - VÕÕRAS; valmisoleku jagada.
- õpib osa võtma klassi- ja kooliüritustest;
- õpib arusaadavalt väljendama oma tundeid ja emotsioone üldkehtivate normide piires;
- õpib elementaarseid etiketinorme.

Teisel kooliastmel pööratakse põhitähelepanu isiksuse kujundamisele, kes austab teisi ja oskab käituda vastavalt olukorrale ja moraalinormidele.

Õpilane õpib:

- eristama oma ja teda ümbritsevate inimeste emotsioone; vajadusel reguleerima oma käitumist;
- vastandama ennast teatud grupiga;
- osalema pidude ja ürituste ettevalmistamisest ja läbiviimisest;
- käituma viisakalt tuttavates olukordades meeldetuletamisel;
- hindama tegevust põhimõttel: ÕIGE – VALE, VÕIB – EI TOHI, MEELDIB – EI MEELDI, PEAB - TAHAN;
- austama teiste inimeste õigusi;
- õnnitlema sünnipäevalast, avaldama kaastunnet, kaasa tundma ja jagama;
- sugudevahelist käitumist, sõpruse väljendust;
- järgima käitumisreegleid ühiskasutatavates kohtades;
- osutama jõukohast abi klassikaaslastele;
- osa võtma kollektiivsest tööst temale antud osa täitmisega;
- lauakatmist vastavalt olukorrale, käitumisreegleid lauas istumisel.

Kolmandal kooliastmel ja pikendatud õppel täpsustuvad moraal- ja eetikanormid.

Õpilane kinnistab:

- mõisteid: OMA – VÕÕRAS – MEIE OMA;
- oskust kontrollida oma emotsioone;

- kollektiivse ja grupitöö oskusi;
- oskust kasutada suhtlemisel laialtlevinud viisakusväljendeid;
- oskust riietuda vastavalt olukorrale/ üritusele;
- teadmisi kultuurse ajaveetmise võimalustest;
- teadmisi täiskasvanute õigustest ja kohustustest;
- oskust väljendada oma suhtumist teguviisi/ olukorda/ toimingusse;
- mõistet perekonnast ja kultuursest käitumisest perekonnas;
- oskust käituda ohtlikes olukordades ja seksuaalse ohu juhtudel;
- suhtlemisoskust erinevates olukordades ja asutustes.

12. HOOLDUSÕPE

Õppe- ja kasvatusesmärgid

1.1. Hooldusõppe põhiülesanne on sügava ja raske intellektipuudega lapsel olemasolevate funktsioonide ja oskuste säilitamine ja arendamine tagamaks harjumuspärasel keskkonnas oma potentsiaalile vastav järjest iseseisvam toimimine.

1.2. Arendamise eesmärk on aidata kujuneda kodanikul, kes vastavalt oma arengutasemele õpib tajuma oma keha, märkab ja oskab õpitud moel märku anda oma põhivajadustest ja soovidest ning oma võimete piires neid kas iseseisvalt või abiga rahuldada; omandab ja oskab kasutada verbaalseid, mitteverbaalseid ja/või alternatiivseid kommunikatsioonivahendeid oma võimete piires.

Õppe- ja arendustegevuse põhimõtted

2.1. Arendamine ja õpetamine on ühtne eesmärgistatud protsess. Hooldusõppe korralduses ja õppesisu valikul lähtutakse iga õpilase arengutasemest ja potentsiaalsetest võimetest toimida järjest iseseisvamalt. Õigus õppida realiseeritakse käesoleva lisa põhjal koostatud individuaalse õppekava alusel.

2.2. Lähtutakse humanistliku abistamise põhimõtetest. Tähelepanu suunatakse iga lapse individuaalse eripära arvestamisele, sallivusele, teistele ja endale ohtlikust käitumisest hoidumisele.

2.3. Hooldusõpe taotleb õpilase puuduliku arengu korvamist valdkondade kaupa, arvestades õpilase individuaalset arengupotentsiaali. Arengupuute osaliseks vähendamiseks rakendatakse pedagoogiliste vahendite spetsiifilist süsteemi. Õppe- ja arendustegevuse käigus arendatakse ja/või kujundatakse puuduvaid ja/või lokaalsetest anatoomilistest kahjustustest sõltuvaid spetsiifilisi funktsionaalsüsteeme.

2.4. Õppeülesanded valitakse potentsiaalset arenguvalda arvestades: need sooritatakse vajaliku abiga, valdavalt koostegevuses. Praktilise tegevuse kaudu arendatakse lapse mootorikat, eneseteenindamise oskusi, elementaarset tunnetustegevust ja suhtlemist, kujundatakse hoiakuid. Individuaalsete õppekavade koostamisel arvestatakse ka isiklike rehabilitatsiooniplaane.

2.5. Arendamise ja õpetamise suunitlus on võimalikult iseseisev eneseteenindamine. Arendatakse orienteerumisoskust lähimas ümbruses, mootorikat, sensomotoorseid oskusi ning elementaarset suhtlemist, sh võimaluse korral kõnet.

2.6. Hooldusõpe suunab õpilast omandama eneseteeninduse elementaarseid oskusi, elus toimetuleku oskusi ning võimetekohast käitumist lähimas ümbruses ja sotsiaalses keskkonnas. Oluline on tegevuste harjutamine potentsiaalse arenguvalla piirides, abi võimalikult täpne reguleerimine. Oluline on harjutamine tuttavas keskkonnas, pedagoogide ja lastevanemate kooskõlastatud tegevuses.

2.7. Kooli õppekava arvestab hooldusõppel olevate õpilaste arengu individuaalseid iseärasusi. Igale õpilasele koostatakse individuaalne õppekava. See töö toimub klassijuhataja, aineõpetajate, spetsialistide ja lapsevanemate või hooldajate koostöös. IÕK arutatakse lapsevanemate (hooldajatega) ja viiakse sisse konkreetsete märkused ja ettepanekud. IÕK-le kirjutab alla lapsevanem või hooldaja ja kooli direktor. Õpilase õpetamise ja arengu vahepealseid tulemusi arutatakse I poolaasta lõpus ümarlaua istungil, milles osalevad kõik lapsega tegelevad õpetajad ja spetsialistid. IÕK-sse võib sisse viia täiendusi ja muudatusi. 3.õppeveerandil toimub arenguestlus lapsevanematega (hooldajatega) lapse arengust. Õppeaasta lõpus ümarlaua istungil tehakse aasta kokkuvõtte lapse arengust, milles tuuakse ära tema arengu tulemused lõppenud õppeaastal ja määratakse järgmise õppeaasta tegevussuunad. Lapse arengu aastatulemust arutatakse lapsevanema (hooldajaga).

2.8. Hooldusõppes toimub õpetamine tegevusvaldkondade kaupa ja toetub õpilase sensomotoorsele arengule (taju ja liigutuste seos). Harjutamine toimub minimaalsete tegevussammude / osaoskuste kaupa, omandatud osaoskusi rakendatakse ahelana. Õppimine toimub reaalses lähimas ümbritsevas keskkonnas. Praktilise tegevuse baasil areneb suhtlemine ja kujunevad harjumused.

Õpilased võtavad koostegevuses võimetekohaselt osa oma tegevuse jaoks vajalike vahendite valikust ja suudavad neid vähevarieeruvates situatsioonides kasutada.

2.9. Õppe- ja arendusprotsessi käigus õpivad õpilased oma võimete ulatuses:

- tunnetama (ära tundma) ümbritsevat keskkonda ja tuttavas olukorras harjumuspäraselt käituma;
- märku andma oma vajadustest ja väljendama vähesel määral oma tundeid ümbritseva suhtes, eelistama positiivseid emotsioone;
- omandama lihtsaid oskusi või osaoskuste ahelaid tuttavas situatsioonis ja keskkonnas pideva korduva tegutsemise ja harjutamise tulemusel;
- sooritama omandatud toiminguid koostegevuses täiskasvanuga, positiivselt suhtuma abistaja tegevusse (suunamine, füüsiline abi);
- tegutsema koos juhendajaga, osalema toimingute sooritamisel vastavalt oma sensomotoorsele arengule;
- sooritama praktilisi valikuid vähevarieeruvates olukordades.

Õppe ja kasvatuse rõhuasetused ning taotletavad pädevused

3.1. Õppe ja kasvatuse rõhuasetused 1. Arengutasemel

3.1.1. Esimesel arengutasemel orienteerub õpilane ümbritsevas ja iseendas aistingute tasandil.

Eesmärk on arendada tunnetust eri meeltega, luua eeldused geštalttaju kujunemiseks.

3.1.1.1. Tähelepanu. Pilkkontakti saavutamine, lühiajaline hoidmine ja suunamine.

Tähelepanu hoidmiseks vajaliku kehaasendi säilitamine või võimetekohane muutmine.

Võimalusel oma käeliigutuste jälgimine.

Tähelepanu lühiajaline hoidmine žestide ja/või sõnaga, pilgu hoidmine ja vähene säilitamine objektide liigutamisel või paigutuse muutmisel.

Tähelepanu säilitamise kestuse pikendamine – lapse jaoks märgatavate stiimulite esitamine koos positiivse kinnitusega. Tähelepanu ümberlülitamine stiimuleid asendades.

3.1.1.2. Aistingud ja taju. Üksikute tunnuste suunatud märkamine: ere valgus, liikuv objekt, heli, müra, objekti pind (temperatuur, sile/krobeline jne). Oma keha puuetundlikkuse arendamine.

3.1.1.3. Mälu. Mõne läheduses oleva tuttava objekti äratundmine 1–2 tunnuse alusel.

3.1.1.4. Mõtlemine. Elementaarne kaemuslik-praktiline mõtlemine: manipuleerimine esemetega, võimetekohane tegutsemine tuttava abivahendiga.

3.1.1.5. Motoorika. Tunnetusprotsesside ja tegevuse eelduseks on motoorika areng: passiivsed liigutused koostegevuses ja imiteerimise järgi, esemete haaramine, hoidmine ja lahtilaskmine, omandatud liigutusstereotüüpide mitmekesistamine. Objektide jälgimine, liigutuste suuna, amplituudi, rütmi ja tempo muutmine. Elementaarse tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil.

3.1.2. Õpetuse põhitaotluseks on elementaarsete liigutuste ja toimingute sooritamine abiga, koostegevuses, mõne liigutuse sooritamine imiteerides või iseseisvalt; sihipäraste liigutuste sooritamine füüsilise abiga ja stereotüüpsete liigutuste mitmekesistamine. Tutttavas situatsioonis pedagoogi intonatsioonile, mõnele sõnale või žestile reageerimine. Õpilaste emotsionaalsete seisundite diferentseerimine kohese tagasiside abil.

3.1.3. Esimesel arenguastmel on rõhuasetus õpilase kaasamisel enesetunnetusele aistingute tasandil, kontakti loomisel ja saavutamisel.

3.1.4. Häälelisele aktiivsusele, häälitsemisele ergutamine, hääle tekke stimuleerimine. Sõna tajumine signaali rollis (pidev kordamine) ja sümbolina (sõna ja eseme koosesitus). Suhtlemisvahendite õpetamisel arvestatakse õpilaste füüsilist seisundit ja vaimset arengut.

3.1.5. Õppetegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooniga, millest sõltuvalt arendatakse võimalikult kõiki eri valdkondade tegevusi.

3.1.6. Laste füüsiline areng ja vaimsed võimed on oluliselt erinevad. Seetõttu varieeritakse tegevusi, abivahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega iga õpilase individuaalseid võimeid ja iseärasusi arvesse võttes.

3.1.7. Positiivsete elamuste esilekutsumine minimaalsete edusammude eest (füüsiline kontakt, naeratus, toon). Positiivse emotsiooni kestuse pikendamine. Õpilastele meeldiva elu- ja õpikeskkonna loomine.

3.1.8. Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajadustest märku andma.

3.2. Taotletavad pädevused I arengutasemel

I arengutaseme lõpuks õpilane:

- märkab läheduses olevaid objekte; tunneb ära temaga tegelevad inimesed;
- tajub lähiümbruses asetsevaid objekte (sh erisugusel taustal);
- sooritab stereotüüpseid liigutusi ja tegevusakte koostegevuses ja imiteerimise teel;
- hoiab kättepandud esemeid; haarab esemeid, (ühe/kahe käega), manipuleerib nendega ja laseb käest lahti;
- tunneb enamasti ära tuttavad žestid;
- reageerib kontaktile (häääl, puudutus, sõna) liigutuste, žestide ja hääälitsustega, otsib mõnikord kontakti;
- annab märku mõnest oma põhivajadusest;
- suudab suunatult säilitada tähelepanu (rohkem kui 2 sek);
- stereotüüpsetes situatsioonides märkab talle suunatud kontaktipüüdlust, reageerib adekvaatselt intonatsioonile, žestidele ja mõnele tuttavale sõnale;
- sooritab mõnda eneseteeninduseks vajalikku liigutust füüsilise abiga.

3.3 Õppe ja kasvatus rõhuasetused II arengutasemel

3.3.1. II arengutasemel on õpilaste juhtivaks tunnetustegevuseks kohanemine  mbristevaga ge stalttajule toetudes ja oma keha seisundi tajumine.

3.3.1.1. Tähelepanu. Elementaarse valikulisuse kujundamine koostegevuses.

Tähelepanu suunamine ja hoidmine žestide ja sõnaga, objektide jälgimine nende liigutamisel või paigutuse muutmisel.

3.3.1.2. Taju. Objekti ja tunnuste suunatud tajumine eri meeltega äratundmiseks (kuju, värvus, suurus; heli, müra, temperatuur, pinnaomadused), esemetega manipuleerimine, sh koostegevuses vastavalt nende funktsioonile.

3.3.1.3.Mälu. Objekti äratundmine mingil taustal 2–3 hulgast (suunamine näidise, sõna, žestiga). Sama funktsiooniga, kuid 1–2 tunnuse poolest erinevate objektide äratundmine.

3.3.1.4.Mõtlemine. Elementaarne kaemuslik-praktiline mõtlemine. Objekti ja abivahendi valimine 2–3 objekti hulgast koostegevuses, mõne tuttava objekti valimine koostegevuses, eeskuju ja/või korralduse alusel. Valik erinevate tunnustega objektide hulgast. Tegevusvahendi kasutamine stereotüüpsetes ja vähevarieeruvates tingimustes.

3.3.1.5. Motoorika. Liigutuste sooritamine eeskuju järgi, vajadusel koosliigutused, žestide ja sõnaga suunatud liigutused. Liikumine ruumis, silma ja käeliigutuste seostamine. Kahe või enama eri liigutuse korduv sooritamine (järjestikune, samaaegne). Elementaarse tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil.

3.3.2. II arengutaseme põhitaotlus on õpitud lihtsate toimingute sooritamine stereotüüpses situatsioonis, mõne abivahendi kasutamine suunatult. Mõne omandatud stereotüüpsel liigutusliku toimingu sooritamine variatiivsetes tingimustes (abivahendid, keskkond). Adekvaatne reageerimine pedagoogi intonatsioonile, mõnele sõnale või žestile tuttavas situatsioonis.

3.3.3. II arengutasemel on rõhuasetus õpilase kaasamisel lihtsasse koostegevusse, eneseteenindusse, jõukohaste osatoimingute/operatsioonide sooritamine abiga, mõnede sooritamine iseseisvalt.

3.3.4. Ühesõnalise korralduse, lihtsa situatiivse kõne mõistmine (lausung kuni 3 sõna), sõna/lausungi mõistmine tegevuses koos žesti/osutamisega.

Alternatiivsete, tuttavate suhtlemisvahendite mõistmine. Aktiivsele suhtlemisele suunamine: oma vajadustest teatamine (sh soov kontakti astuda), vastamine pedagoogile; objektile või tegevusele osutamine vastavalt oma kõnearengu tasemele.

Suhtlemisvahendite õpetamisel arvestatakse õpilase füüsilist seisundit ja vaimset arengut.

3.3.5. Õppetegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooniga. Arendatakse võimalikult kõiki eri valdkondade tegevusi. Kujundatavatest tegevustest lähtuvalt luuakse sobivaid õpikeskkondi.

3.3.6. Õpilaste füüsiline areng ja vaimsed võimed on oluliselt erinevad. Seetõttu varieeritakse tegevusi, abivahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt iga õpilase individuaalseid võimeid ja iseärasusi arvesse võttes.

3.3.7. Positiivsete emotsioonide toetamine ning hoidmine toimingute/operatsioonide sooritamise ajal ja järel. Negatiivsete emotsioonide pärssimine, rahulikumale käitumisele positiivse hinnangu andmine.

3.3.8. Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajadustest märku andma, motiveerida iseseisvalt tegutsema, toetades iseseisvat tegutsemist võimalikult täpselt reguleeritud abiga.

3.4 Taotletavad pädevused II arengutasemel

II arengutaseme lõpuks õpilane:

- märkab ja tunneb ära 2–3 objekti hulgast mõne tuttava objekti;
- tajub objekte eri meeltega, märkab 2–3 eristavat tunnist;
- sooritab varieeruvates situatsioonides stereotüüpseid liigutusi ja tegevusakte koostegevuses ja imiteerimise teel, suudab seostada silma- ja käeliigutusi (vajadusel suunatult);
- kasutab tuttavat tegevusvahendit stereotüüpsetes ja vähevarieeruvates tingimustes;
- reageerib enamasti adekvaatselt suhtlemises kasutatavatele tuttavatele vahenditele (žestid, sõnad, pildid jne);
- reageerib alternatiivsetele suhtlemisvahenditele või lihtsale situatiivsele kõnele võimetekohaselt;
- annab oma vajadustest (sh soovist kontakti astuda) arusaadavate keeleliste ja/või alternatiivsete vahenditega märku.
- suudab koostegevuses valikuliselt tähelepanu suunata;
- reageerib adekvaatselt intonatsioonile, žestidele ja mõnele tuttavale sõnale/lausungile tegevussituatsioonides;
- osaleb eneseteeninduses, sooritab mõningaid jõukohaseid operatsioone/osatoiminguid iseseisvalt.

3.5 Õppe ja kasvatuse rõhuasetused III arengutasemel

3.5.1. III arengutasemel hakkab õpilastel vähesel määral kujunema analüütiline tajus, põimudes mälu kujutlustega.

3.5.1.1. Tähelepanu. Võimalikult iseseisev tähelepanu suunamine ja säilitamine oma praktilises tegevuses. Tähelepanu ümberlülitamine ühelt stiimulilt teisele.

3.5.1.2. Tajus. Objekti ja toimingute geštalt- ja analüütiline tajus (objektid eri asendis, eri taustal, tegevus eri asendis ja kohta muutes); nägemistaju välja laiendamine.

3.5.1.3. Mälu. Tuttavate objektide ja samade toimingute äratundmine igapäevastes varieeruvates tingimustes: paigutus ruumis, erinev taust, mõneti erisuguste tunnistega /

erisuguste funktsiooniga objektid. Harjumustele toetuvate toimingute sooritamise koostegevuses või iseseisvalt (protseduurimälu).

3.5.1.4. Mõtlemine. Elementaarne kaemuslik-praktiline mõtlemine lõimunult mälukujutlustega. Objekti ja abivahendi valik 2–3 objekti hulgast eeskuju ja korralduse (sh žesti) ja mälu abil. Valik oluliselt erinevate ja vähe erinevate tunnustega objektide hulgast. Tegevusvahendi kasutamine varieeruvates tingimustes.

3.5.1.5. Motoorika. Liigutuste elementaare koordineerimine, liikumine ruumis, stereotüüpsete liigutusahelate sooritamise, liigutusrütmi muutmine, käe ja sõrmede liigutuste täpsuse harjutamine. Elementaarse tunnetustegevuse aktiveerimine liigutuste abil.

3.5.2. III arengutaseme põhitaotlus on omandatud praktilise toimingu ahela sooritamise variatiivsetes tingimustes (sama abivahend erinevas funktsioonis, erisugused vahendid samas funktsioonis, keskkond). Tegutsemisele ärgitatakse vajadusel lihtkorralduse, žesti, stimuleeriva kaasliigutuse, alustatud koostegevuse, piktogrammi vm alternatiivse kommunikatsioonivahendi abil.

3.5.3. III arengutasemel on rõhuasetus II arengutasemel omandatud oskuste täiustamisel ja uute, võimetekohaste osaoskuste/oskuste õpetamisel, õpilase kaasamisel eneseteenindusse: harjumuspäraste osatoimingute/operatsioonide seostamine toimingute ahelaks, osatoimingute iseseisva sooritamise osakaalu suurendamine, mõne omandatud toimingu iseseisev sooritamise.

3.5.4. Elementaarne suhtlemine: situatiivsete repliikide (verbaalsed, alternatiivsed) mõistmine ja neile vastamine. Oma tegevuse ja vajaduste elementaarne sõnastamine / alternatiivsete vahenditega väljendamine.

Korralduste mõistmine ja täitmine oma kogemuste piires. Suhtlemisvahendite õpetamisel arvestatakse õpilase füüsilist seisundit ja vaimset arengut.

3.5.5. Õppetegevuse sisu ja vorm on tihedalt seotud reaalse situatsiooni ja sobiva õpikeskkonnaga. Arendatakse võimalikult kõiki eri valdkondade tegevusi. Kujundatavatest tegevustest lähtuvalt luuakse varieeruv igapäevaelu arvestav õpikeskkond.

3.5.6. Õpilaste füüsiline areng ja vaimsed võimed on oluliselt erinevad. Seetõttu varieeritakse tegevusi, õpisisu, abivahendeid, suhtlemisvahendeid, abi osutamist ja oskuse omandamiseks kuluvat aega vastavalt iga õpilase individuaalseid võimeid ja iseärasusi arvesse võttes.

3.5.7. Emotsioonide minimaalne intellektualiseerimine, sh negatiivsete emotsioonide pärssimine, positiivse hinnangu andmine oodatud käitumisele ja osatoimingute ahela oodatud tulemusele.

Õpilase positiivne toetamine variatiivsetes situatsioonides, õpilasele mõistetavate piirangute rakendamine: intonatsioon, EI-hinnang, kontakti vähendamine.

3.5.8. Oluline on õpetada õpilasi oma põhivajadustest mõistetavalt (verbaalsete või alternatiivsete vahenditega) märku andma.

3.6. III arengutasemel taotletavad pädevused

III arengutaseme lõpuks õpilane:

- märkab ja tunneb oma kogemustele toetudes ära objekti selle funktsiooni järgi (sh varieeruvates tingimustes);
- tajub objekte eri meeltega, märkab eristavaid tunnuseid;
- koordineerib (vajadusel abiga) sõltuvalt tegevusest oma liigutusi ja liikumist ruumis;
- kasutab tuttavat tegevusvahendit varieeruvates tingimustes;
- reageerib adekvaatselt lähtuvalt situatsioonist suhtlemises kasutatavatele tuttavatele vahenditele (sh varieeruvates olukordades);
- mõistab situatiivseid repliike ja vastab neile oma kogemuste ja suhtlemisvahendite valdamise (sh kõne arengu) taseme piires;
- teatab arusaadavalt oma vajadustest (sh soovist kontakti astuda) keelelisi ja/või alternatiivseid vahendeid kasutades;
- säilitab tähelepanu harjumuspärases tegevuses (mõnest osatoimingust koosnev ahel);
- reageerib ja vastab adekvaatselt arusaadavatele korraldustele;
- sooritab eneseteeninduseks vajalikke toiminguid omandatud oskuste piires iseseisvalt.

Õppekorraldus

4.1. Õppe ja kasvatuse korraldus määratletakse kooli õppekavas, lähtudes põhikooli lihtsustatud riiklikus õppekavas esitatud nõuetest ja ülesannetest.

4.2. Õpetus jaguneb tegevusvaldkondadeks, mis realiseeritakse praktiliste tegevuste käigus.

4.3. Hooldusõppe puhul lähtutakse iga õpilase arengutasemest ja õppekavas fikseeritud tegevusvaldkondadest kolmel tasandil. Igale õpilasele koostatakse individuaalne õppekava. Õppe- ja arendustegevus planeeritakse tegevusvaldkonniti. Kogu õpe võib toimuda üleminekuga ühelt arengutasemelt teisele või ainult ühe arengutaseme piires.

4.4. Õppetegevus korraldatakse üldjuhul õpperühmadena, kus arvestatakse iga lapse arengutaset ja individuaalsust ning on tagatud individuaalne lähenemine. Õppetööd rühmas viivad läbi õpetaja (eripedagoog) ja abiõpetaja(d).

4.5. Hooldusõppes on nädalakoormus kõigil kolmel arengutasandil maksimaalselt 20 tundi.

Motoorika	4
Sotsiaalsed oskused	6
Kommunikatsioon	7
Kognitiivsed oskused	3
Nädalakoormus	20

Motoorika: käeline tegevus- 1 t, mootorika- 2 t, liikumine-1 t

Sotsiaalsed oskused: hommikune/ lahkumisring- 5 t, relaksatsioon tunnetustoas - 1 t

Kommunikatsioon: hommikune /lahkumisring- 5 t, kommunikatsioon- 1t, logorütmika- 1 t

4.6 Ühe õpilase õpetamisele keskendatud õppe puhul kool koostab eraldi tunnijaotusplaani vastavalt konkreetsete laste vajadustele ja iseärasustele, mida arutletakse õppenõukogus.

4.7. Lapsevanema poolt hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal esitatud põhjendatud taotluse alusel võib õppenõukogu otsusega pikendada õpilase õppeaega kolme õppeaasta võrra kuni 20 nädalatunni ulatuses igal õppeaastal. Täiendavate õppeaastate kohustuslike ja valikainete kohta koostatakse jätkuvalt õpilasele individuaalne õppekava.

Hindamine

5.1. Õppimise potentsiaalne edukus sõltub hooldusõppel oleva õpilase intellektipuude sügavusest ja lokaalsete anatoomiliste kahjustuste esinemisest, reaalne edukus on seotud tema individuaalseid iseärasusi arvestava õpikeskkonnaga. Õpilasel peab olema võimalus saada koheselt konkreetne positiivne hinnang jõukohases tegevuses osalemise eest.

5.2. Pädevuste saavutatud taset hinnatakse kahel viisil:

- toimingu sooritamisega kaasnev või sellele vahetult järgnev emotsionaalne hinnang, mille põhieesmärk on motiveerida õpilast osalema tegevuses ja täitma jõukohaseid lihtsaid ülesandeid;
- suuliseks või kirjalikuks hinnanguks õpilasega tegutsevate täiskasvanute jaoks kasutatakse elektroonset päevikut, kuhu vähemalt 1 kord nädalas kantakse sisse õpilasega läbiviidav tegevus ja teavitatakse jooksvast tööst klassis ja koolis.

5.3. Hinnang antakse iga õpilase tegevusele ja õpitulemustele lähtuvalt individuaalse õppekava nõuetest ning õpilase tööle, arvestades tema võimeid.

Õppe-kasvatustegevuse hindamine IÕK-s toimub poolaasta ja õppeaasta tulemuste põhjal.

5.4. Õpetaja teeb lapse arengu kohta märkmeid, hinnates õpilase tulemusi lähtuvalt samalaadsete õpiülesannete keerukusest. Antud hinnangud antakse õpilastele suuliselt ja vähemal kaks korda

kuus kantakse individuaalõppekava vaatluslehele. Märkmete alusel korrigeeritakse vajaduse korral individuaalset õppekava.

Kaks korda aastas antakse õpilasele kokkuvõtvad sõnalised hinnangud. Kokkuvõtva hindamise tulemused poolaasta või aasta lõpus sisaldavad endas õpilase arengu kirjeldust, tema osavõtutaset õppeprotsessist, antud kooliastme õppeoskuste ja kompetentsi kujundamist. Esiplaanile seatakse õpilaste edusammud, samuti pööratakse tähelepanu individuaalses õppekavas sätestatud eesmärkidele ja tegevustele. Sõnalised kokkuvõtvad hinnangud kantakse individuaalsesse õppekavasse, klasstitunnistusele ja arutletakse ümarlaul.

5.5 Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega „tuleb toime”, „tuleb toime sõnalise abiga”, „tuleb toime näidise või eeskuju järgi”, „tuleb toime koostegevuses”, „tuleb toime füüsilise abiga” ja „ei tule toime”.

Hinnang „ei tule toime” viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel. Kõik hooldusõppe õpilased viiakse üle järgmisse klassi.

5.6 Käitumise ja hoolsuse hindamise eesmärk on suunata õpilast järgima üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täitma kooli kodukorra nõudeid; motiveerida õpilast hoolikalt täitma õppeülesandeid.

5.7 Käitumise hinde panemise aluseks on kooli sisekorrast kinnipidamine, samuti üldkehtivate käitumis- ja eetikanormide järgimine.

5.8 Hoolsusehinde panemisel on aluseks õpilase suhtumine õppeülesannete täitmisse: kohusetunne, töökus ja õpiülesannete täitmise järjepidevus.

5.9 Käitumist ja hoolsust hinnatakse kaks korda aastas hinnetega „hea” ja „rahuldav”.

5.10 Käitumishindega hea hinnatakse õpilast, kes järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täidab kooli kodukorra nõudeid.

5.11 Käitumishindega rahuldav hinnatakse õpilast, kes üldiselt järgib üldtunnustatud käitumis- ja kõlblusnorme ning täidab kooli kodukorra nõudeid, kuid kellel on esinenud eksimusi.

5.12 Hoolsushindega hea hinnatakse õpilast, kes suhtub õppeülesannetes kohusetundlikult, on töökas ja järjekindel õppeülesannete täitmisel, hoolikas ning õpib võimetekohaselt.

5.13 Hoolsushindega rahuldav hinnatakse õpilast, kes üldiselt täidab oma õppeülesandeid, kuid ei ole piisavalt töökas ja järjekindel õppeülesannete täitmisel ega õpi oma tegelike võimete kohaselt.

5.14 Hinde vaidlustamine ja vaidlusküsimuste lahendamine

- Õpilastel ja nende vanematel on õigus vaidlustada hindeid ja sõnalisi hinnanguid kümne päeva jooksul peale nende teatavakstegemist.

- Õpilase hindamisega seotud vaidlusküsimusi lahendab kool lapsevanema põhjendatud kirjaliku taotluse alusel. Oma otsusest teavitab kool lapsevanemaid kirjalikult 5 (viie) tööpäeva jooksul peale otsuse vastuvõtmist.

13. LISAÕPE

Reguleerimisala

1.1 Käesoleva korraga sätestatakse Tallinna Kadaka Põhikooli õpilaste lisaõppe alused, tingimused ja kord.

1.2 Lisaõppele jätmise aluseks on põhikooli- ja gümnaasiumiseadus ning põhikooli lihtsustatud riiklik õppekava.

Lisaõppele jätmise alused

2.1 Lisaõppesse võetakse õpilasi, kes on saanud põhikooli lõputunnistuse samal aastal ning kes ei ole valmis õpinguid jätkama või tööturule suunduma või kes ei pääsenud soovitud õppeasutusse.

2.2 Lisaõppele jäämise põhjendatud taotluse õpilase kohta esitab lapsevanem (eestkostja, hooldaja) kooli direktorile hiljemalt 9. klassi esimesel poolaastal (II veerandi lõpp).

2.3 Õppimise aja pikendamise otsustab kooli õppenõukogu hiljemalt avaldusele järgneva õppeveerandi jooksul (9.klassi III veerand).

2.4 Õppenõukogu võib taotlusele eitavalt vastata, kui:

- õpilane pole täitnud pikemaajaliselt mõjuva põhjuseta koolikohustust
- tema käitumishinne on olnud korduvalt mitterahuldav

Lisaõppe eesmärk

3.1 Lisaõppe eesmärgiks on põhiõpetuse tegevust jätkates toetada õpilase arengut ning vähendada tõrjutust ühiskonnas. Eesmärgiks on, et õpilane:

- õpib iseseisvust ja kohusetunnet ning arendab eneseväärikust,
- õpib koostööd ja teistega arvestamist,
- arendab õppimisoskust,
- arendab valmidust teha otsuseid ning planeerida edasiõppimist, valida elukutset ja kujundada tulevikku,
- õpib hindama oma tegevust ja teoks tegema oma plaane muutuvates olukordades,
- parandab eeldusi pääsemaks edasi õppima ning arendab õpingutes vajaminevaid teadmisi ja oskusi,

- õpib arendama oskusi tulla toime erinevates eluolukordades,
- tutvub õppimisvõimalustega kutseõppeasutuses, saab selgust elukutsevalikus,
- arendab sotsiaalseid oskusi.

3.2 Eesmärgiks on, et lisaõppe järel oleks igal õpilasel plaan edasiõppimiseks või edasiarenguks ja ka valmisolek seda alustada.

Pädevused

4.1 Funktsionaalne kirjutamis- ja lugemisoskus:

- oskus töötada tööjuhendi järgi,
- oskus töötada juhenditega, dokumentidega,
- võrdlemisoskus,
- orienteerumine ajas,
- õppimisoskuste arendamine.

4.2 Sotsiaalsed oskused:

- arusaamine lihtsatest plaanidest ja tabelitest,
- oskus langetada otsuseid,
- oskus ennast väljendada,
- oskus lahendada elementaarseid olmeprobleeme,
- oskus mõista tähendusi: oma, võõras, ühine,
- oskus teha õigeid valikuid ja need ellu viia,
- oskus sisustada vaba aega,
- oskus hoida korras oma ruumi, ümbrust,
- oskus suhelda erinevate inimestega,
- oskus vajadusel abi küsida,
- oskus käia iseseisvalt ametiasutustes,
- oskus hoiduda vägivallast,
- maksimaalselt iseseisvalt hakkama saada oma elu korraldamisega (oskus kujundada oma seksuaalelu),
- turvakasvatus (oht, et neid kasutatakse ära),
- eneseväärikuse arendamine,
- enesekohased oskused, eneseanalüüs: oskab korraldada ja analüüsida oma tegevust,
- koostööoskused,
- iseseisvus ja kohusetunne,

- oskus teoks teha oma plaane,
- hirmu ja raskuste vähendamine uude kohta minekul, uude situatsiooni sattumisel,
- oskus täita liiklusohutuse eeskirju, käituda transpordis ja avalikes kohtades.

4.3 Kutsealane eelõpe:

- selgusele jõudmine, mida tahaks erialaks õppida,
- valmidus teha otsuseid, kavandada edasiõppimist ning oma tulevikku,
- valmidus omandada elukutset,
- adekvaatne kutsevalik,
- eelkurseõpe, koostöö kutseõppeasutustega. Iga nädala lõpus tagasiside hinnangulehe näol õpilaste käitumise ja õppimise kohta.
- tutvumine võimaliku praktika- ja (tulevase) töökohaga.

4.4 Lihtsustatud õppel oskus võimalikult iseseisvalt planeerida ühe kuu eelarvet. Oskus majandada talle antud ressurssidega:

- planeerib kodunduse tundideks ise oma eelarve, käib ise poes ja ostab vajalikud toiduained.

Õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted

5.1 Õppekorralduses ja õppesisu valikul lähtutakse iga õpilase arengutasemest valdkonniti, arvestatakse õpilaste potentsiaalseid võimeid ja teisi individuaalseid iseärasusi.

5.2 Õppetöös rakendatakse üldõpetuslikku tööviisi, mille puhul keskendutakse teatud teemadele, eristamata tavapäraseid ainetunde. Kasutatakse valdavalt praktilisi tegevusi, õpilast suunatakse oma tegevust kommenteerima verbaalselt ja/või alternatiivsete vahenditega.

5.3 Õppimine toimub võimalikult reaalses keskkonnas. Lisaõpe suunab õpilast täitma praktilisi ülesandeid korduvates situatsioonides koostegevuses ja eeskuju järgi, rakendama omandatud oskusi näidise ja lihtsa suulise korralduse alusel. Õpilased võtavad võimetekohaselt osa oma tegevuse kavandamisest ja tulemuse hindamisest.

5.4 Lisaõppes suunatakse õpilast omandama sotsiaalseid kogemusi: täitma ülesandeid koostöös, eeskuju järgi, näidise põhjal ning sõnalise selgituse alusel. Õpilaste aktiveerimine eeldab nende psüühilisele arengule vastavate tegevuste valikut, jõukohast õpitegevust, konkreetset ja arusaadavat eesmärgiseadet, õpilaste tegevuse pidevat stimuleerimist ja edusammudele hinnangu andmist. Oluline on õpetaja ja õpilaste emotsionaalne kontakt ühistegevuses, õppe jõukohasus, heatahtlik ja toetav miljöö.

5.5 Lisaõpe toimub individuaalse üleminekuplaani rakendamise kaudu, kus määratakse selle õpilase konkreetne õppe sisu ja päevakava. Üleminekuplaani koostamisel arvestatakse õpilase teadmisi ja oskusi, õpilase ja vanema soove ja vajadusi ning kooli võimalusi.

Õppe- ja kasvatustöö korralduse alused ja tunnijaotusplaan

6.1 Lisaõppe kestus on üks õppeaasta. Lisaõppes osalejatele võimaldatakse juhendatud õpet vähemalt 1050 õppetunni ulatuses, milles 525 õppetundi moodustab üldhariduslik õpe ja 525 õppetundi kutsealane ettevalmistus ning sotsiaalsete ja enesekohaste oskuste arendamine. Kutsealast ettevalmistust tehakse koostöös kohase kutseõppeasutusega ja tööandjaga vastavalt õpilaste eripärasustele ja kooli võimalustele antud õppeaastal.

6.2 Õpilaste individuaalsetest erivajadustest lähtuvalt on õppekavas seatud ülesandeks luua õppeks sobivad tingimused, rakendades integreeritud TERVIKÕPET eraldi ainetundide asemel. Ainete loetelu ja maht tunnijaotusplaanis on õpetajatele orientiiriks tervikõppe sisu kavandamisel. Õppimine toimub korralduslikus plaanis tervikpäevadena valdavalt igapäevaeluga seotud praktilise tegevuse kaudu. Üldharidusainete temaatika tervikõppes toetab õppija igakülgset isiksuslikku arengut, sotsiaalsete oskuste ja igapäevaelu pädevuste ning võimetele vastavate tööalaste pädevuste kujunemist.

6.3 Lisaõppe korraldamiseks ei ole määratud riiklikku tunnijaotust. Lisaõppe õppekavasse kuuluvad põhikooli programmis olevad üldained, valikained ja kutsealast eelõpet hõlmavad ained ning lisaks kutseõppeasutuste ja tööeluga tutvumise võimalused.

Üldine lisaõppe ainete sisu on järgmine:

7.1 Üldhariduslik osa – rõhuasetusega kutseõppes vajalikele ainetele ja toimetulekuks vajalikel funktsionaalsetel oskustel (töö juhenditega, dokumentidega, eelarve koostamine). Isiksuse arengu seisukohalt on oluline kunsti, muusika ja esteetilise ainete lülitamine õppekavasse. Üldhariduse lahtumatu osa on ka õppimisoskuste arendamine.

7.2 Sotsiaalsed oskused. Turvakasvatus. Eneseväärikuse arendamine. Enesekohased oskused, oskus analüüsida tegevust. Koostööoskused. Iseseisvus ja kohusetunne. Oskus teha teoks oma plaane. Sotsiaalsed pädevused. Arusaamine lihtsatest plaanidest ja tabelitest. Oskus langetada otsuseid. Oskus ennast väljendada. Oskus lahendada elementaarseid olmeprobleeme. Oskus mõista tähendusi oma, võõras, ühine. Oskus teha valikuid ja need ellu viia. Oskus sisustada oma vaba aega. Oskus hoida korras oma riideid, jalatseid, ruumi, ümbrust. Oskus suhelda erinevate

inimestega. Oskus vajadusel abi küsida. Oskus käia võimalikult iseseisvalt ametiasutustes. Oskus hoiduda vägivallast. Oskus kujundada oma seksuaalelu. Oskus teha koostööd. Hirmu ja raskuste vähendamine uude kohta minekul, uude situatsiooni sattumisel jmt.

7.3 Kutsevalik. Eelkutseõpe. Tööoskuste arendamine. Valmidus teha otsuseid, kavandada edasiõppimist ning tulevikku. Tutvumine võimaliku praktika- ja tulevase töökohaga.

7.4 Lisaõppe läbimise võib korraldada kooli klassiruumides, kutsekooli või koostööpartneri ruumides, praktikapaikades või (tulevastes) töökohtades. Lisaõppe õpetaja otsusel võivad õpilased õppetöö läbida koolist väljaspool. Korraldatakse õues-, muuseumiõpet ja ekskursioone, mille sisu ja maht täpsustatakse õpetaja tööplaanis.

7.5 Lisaõppe korraldamiseks kutsekoolidega või teiste koostööpartneritega sõlmitakse vastav koostööleping.

7.6 Lisaõpe korraldatakse nii, et see motiveerib ja julgustab õpilasi täitma tööülesandeid lõpuni ja võimalikult iseseisvalt, mis pakub õpilasele positiivseid õppimiskogemusi erinevates õppimiskeskkondades.

7.7 Tunnijaotusplaan toimetulekuõppel on järgmine:

Õppeaine	Õppetundide arv nädalas
Vene keel	3
Matemaatika	2
Elu- ja toimetulekuõpe	4
Kunst ja käeline tegevus	2
Muusikaõpetus	2
Kehaline kasvatus	2
Rütmika	1
Valikained	16
kokku	32

7.8 üldhariduslik õpe (16t) – vene keel – 3t, matemaatika – 2t, elu- ja toimetulekuõpe – 4t (2t eesti keeles + 2t vene keeles), muusikaõpetus – 2t, kehaline kasvatus – 2t, rütmika – 1t, kunst ja käeline tegevus – 2t.

eelkutsealane ettevalmistus (16t) - keraamika -2t, telgedel kudumine /viltimine- 2t, loovtegevus (poisid/ tüdrukud) – 4t, kodumajandus- 7t (toitlustamine -5t, kodundus,jalatsid ja pesu, puhastamine ja koristamine, taimekasvatus -2t), arvutiõpetus- 1t.

7.9 Valikained on järgmised: arvutiõpetus, eelkutseõpe, loovtegevus, kodumajandus.

Tunnijaotusplaani lihtsustatud õppel on järgmine:

Õppeaine	Õppetundide arv nädalas
Vene keel	3
Eesti keel	2
Matemaatika	1
Loodusõpetus	1
Inimeseõpetus	1
Ajalugu	1
Muusikaõpetus	1
Kunstiõpetus	1
Tööõpetus	2
Kehaline kasvatus	2
Valikained	15
kokku	30

8.1 üldhariduslik õpe (15t): vene keel – 3t, eesti keel – 2t, matemaatika – 1t, ajalugu – 1t, inimeseõpetus – 1t, loodusõpetus – 1t, muusikaõpetus – 1t, kunstiõpetus – 1t, kehaline kasvatus – 2t, tööõpetus – 2t

eelkutsealane ettevalmis,

tus (15t): eelkutseõpe kutsekoolis – 7t, arvutiõpetus -1t, kodumajandus – 5t, inglise keel – 2t.

8.2 Valikained on arvutiõpetus, kodumajandus ja eelkutseõpe kutsekoolis.

8.3 Õppematerjalid valitakse ja koostatakse lisaõppe üldosa ja ainekavade sisu ja nõudeid arvestades. Oluliseks peetakse tajutava õppematerjali konkretiseerimise ja diferentseerimise võimalusi, mis loob baasi võimetele vastavaks rühmitamiseks.

8.4 Õppeülesannete raskusastet reguleeritakse õpioskuse omandamiseks: praktiliselt või materialiseeritult, visuaalselt, verbaalselt ja kombineeritult.

8.5 Individuaalse üleminekuplaani rakendamine võib tuua kaasa muudatusi etteantud tunnijaotusplaanis.

Individuaalse üleminekuplaani koostamise juhised

9.1 Individuaalne üleminekuplaan loob erivajadustega õpilastele tingimused võimetekohaseks õppimiseks ja arenemiseks.

9.2 Üleminekuplaani koostamise eest vastutab lisaõppe õpetaja.

Õppekava koostamine algab olukorra fikseerimisest, õpilase vaatlusest ja kirjeldamisest. See haarab ka lisaõppele suunamise ettevalmistamist ja tööd lapsevanemaga. Jaotatakse õpilasega tegelevate spetsialistide ülesanded ja koostöövorm. Koostatakse tegevuskava, kus märgitakse õpilase eeloscused, arendatavad oskused, eeldatavad tulemused ja hindamiskriteeriumid.

9.3 Individuaalne üleminekuplaan koostatakse õppeainete kaupa.

Arvestatakse:

- kognitiivseid oskusi
- kommunikatiivseid oskusi
- sotsiaalseid pädevusi
- motoorikat
- eneseteenindusoskusi
- tööoskuste omandamise võimeid

9.4 Individuaalne üleminekuplaan sisaldab:

- lisaõppel õppimise aluseid
- lisaõppe eesmäärke ja õppe korraldust
- õppimise võimalusi oma koolis
- õppimise võimalusi kutsekoolis, tööl või teistes haridusasutustes
- kodu ja kooli koostööd
- koostööd muude õppeasutuste ja ettevõtetega
- õpilaste hindamise aluseid
- püstitatud eesmärkide realiseerimise analüüsi (üks kord poolaastas)
- vajadusel muudatuste ja täienduste sisseviimist
- sõnalise hindamise lehte
- tugi- ja abiteenuseid
- lisaõpetuse jätkukava

9.5 Üleminekuplaanis määratakse vastavalt vajadusele:

- kooli õppekavaga võrreldes vähendatud või kõrgendatud nõuded õppesisule ja
- õppetulemustele ühes või mitmes aines või õppekava üldosa pädevuste osas
- erisused õppekorralduses
- õppevara, ruumi- ja inimressursi kaasamise vajadus ja põhimõtted

9.6 Üleminekuplaan koostatakse lapsevanematega, klassis töötavate õpetajatega, kooli spetsialistidega ja kutseõppeasutuste esindajatega, arutletakse ümarlaulal, kinnitatakse kooli direktori poolt.

Võrgustikutöö

10.1 Õpilase õpingute läbimine toimub koostöös, milles osalevad õpilane, perekond, kool, sotsiaaltöötaja(d), kutsekool, praktikabaasi juhendaja, meditsiinitöötajad ja erinevaid tugiteenuseid pakkuvad spetsialistid.

10.2 Üleminekuplaani koostamise aluseks on õpilase mina-pilt ja enesehinnang, ülevaade tema huvidest ja oskustest.

10.3 Perekond aitab kaasa, väljendades oma ootusi ja kirjeldades, kuidas nad kujutavad ette oma lapse edasist käekäiku ning tulevikku.

10.4 Kool koostab õpilase iseloomustuse, esitab tema arenguloo. On tegelikkuses üleminekuplaani koostaja ja rakendaja.

10.5 Kutsekool selgitab omapoolset olukorda ja osaleb üleminekuplaani koostamisel ja rakendamisel.

10.6 Sotsiaaltöötaja(d) saavad kaasa aidata õpilasele parema õpikeskkonna loomisel. Aidata toetada õpilase õpinguid ja edasist elu.

10.7 Võrgustikutöö skeem on toodud lisas 1.

Õpilase hindamine

11.1 Õpilasel peab olema võimalus saada jõukohases töös võimete kohase osalemise ning töö tulemuse kohta konkreetne positiivne hinnang.

11.2 Hindamine lisaõppes toimub õpilasele koostatud individuaalse üleminekuplaani nõuete alusel. Õpieesmärkide saavutamise taset hinnatakse sõnaliste hinnangutega. Hindamisel kohaldatakse aineõppekavades hindamise kohta sätestatut.

11.3 Hindamise eesmärgiks on:

- motiveerida õpilasi õpiülesandeid sooritama ja märkama oma tulemuse vastavust näidisele või etalonile;
- mõjutada õpilase võimalikult adekvaatse enesehinnangu kujunemist;
- suunata õpetaja tegevust õpilase õppimise ja potentsiaalse arengu toetamisel;
- anda õpilasele, õpetajale, kooli juhtkonnale, lapsevanemale (eestkostjale, hooldajale) teavet õpilase arengudünaamikast.

11.4 Õpilase arengut hinnatakse hinnangutega „tuleb toime”, „tuleb toime sõnalise abiga”, „tuleb toime näidise või eeskuju järgi”, „tuleb toime koostegevuses”, „tuleb toime füüsilise

abiga” ja „ei tule toime”. Hinnang „ei tule toime” viitab vajadusele muuta individuaalset õppekava ning seda ei kasutata kokkuvõtval hindamisel.

11.5 Õpetaja teeb lapse arengu kohta märkmeid, hinnates õpilase tulemusi lähtuvalt samalaadsete õpiülesannete keerukusest. Märkmete alusel korrigeeritakse vajaduse korral individuaalset üleminekuplaani.

11.6 Kaks korda aastas antakse õpilasele kokkuvõtvad sõnalised hinnangud. Kokkuvõtva hindamise tulemused poolaasta või aasta lõpus sisaldavad endas õpilase arengu kirjeldust, tema osavõtutaset õppeprotsessist, antud kooliastme õppeoskuste ja kompetentsi kujundamist. Esiplaanile seatakse õpilaste edusammud, samuti pööratakse tähelepanu individuaalses üleminekuplaanis sätestatud eesmärkidele ja tegevustele. Sõnalised kokkuvõtvad hinnangud kantakse individuaalsesse üleminekuplaani, klassitunnistusele ja arutletakse ümarlaul.

11.7 Hinde vaidlustamine ja vaidlusküsimuste lahendamine

- Õpilastel ja nende vanematel on õigus vaidlustada hindeid ja sõnalisi hinnanguid kümne päeva jooksul peale nende teatavakstegemist.
- Õpilase hindamisega seotud vaidlusküsimusi lahendab kool lapsevanema põhjendatud kirjaliku taotluse alusel. Oma otsusest teavitab kool lapsevanemaid kirjalikult 5 (viie) tööpäeva jooksul peale otsuse vastuvõtmist.

Tunnistused

12.1 Lisaõppel kasutatavad tunnistused on:

- klassitunnistus
- tunnistus lisaõppe läbimise kohta

12.2 Kõikidele tunnistustele märgitakse tunnistuse nimi, õpilase nimi ning õpilase isikukood. Lisaks kooli nimi, õppeaasta ja tunnistuse väljaandmise kuupäev.

12.3 Kui mingi osa õpingutest on toimunud kutsekoolis, praktika- või töökohas, märgitakse ka see tunnistusele.

12.4 Kui õpilane sooritab positiivselt kõik õppekavasse kuuluvad õpingud, antakse talle „Tunnistus lisaõppe läbimise kohta“. Sinna märgitakse kõik õppekavas läbitud ained. Hinnatakse ka käitumist ja hoolsust.

12.5 Kui õpilane sooritab vaid osa õppekavasse kuuluvatest õpingutest positiivselt või jätab õpingud pooleli, väljastatakse talle “Tunnistus lisaõppel tehtud õpingute kohta“. Sinna märgitakse kõik positiivselt läbitud ained ja antakse hinnang tema käitumisele ja hoolsusele.